nr 3 2015

fundusze europejskie

na Mazowszu

PROGRAM OPERACYJNY KAPITAŁ LUDZKI

REGIONALNY PROGRAM OPERACYJNY WOJEWÓDZTWA MAZOWIECKIEGO 2007–2013

PROJEKTY PROEKOLOGICZNE – NA CO ZWRACAĆ SZCZEGÓLNĄ UWAGĘ TWORZĄC PROJEKTY Z ZAKRESU OZE

PLANOWANE ZMIANY W SYSTEMIE EDUKACJI

WYWIAD Z WIESŁAWEM RABOSZUKIEM WICEMARSZAŁKIEM WOJEWÓDZTWA MAZOWIECKIEGO

NR 3/2015

W NUMERZE:

REGIONALNY PROGRAM OPERACYJNY WOJEWÓDZTWA MAZOWIECKIEGO 2007–2013

O PRZYSZŁOŚCI MAZOWSZA
WYWIAD Z WICEMARSZAŁKIEM WOJEWÓDZTWA MAZOWIECKIEGO WIESŁAWEM RABOSZUKIEM
str. 4

ODNAWIALNE ŹRÓDŁA ENERGII (OZE)
CO BĘDZIE MOŻNA SFINANSOWAĆ W RAMACH PERSPEKTYWY 2014-2020
str. 6

SZPITALE NIEZALEŻNE ENERGETYCZNIE
str. 8

PROJEKTY PROEKOLOGICZNE
NA CO ZWRACAĆ SZCZEGÓLNĄ UWAGĘ TWORZĄC PROJEKTY Z ZAKRESU OZE
str. 10

POWRÓT DO PRZESZŁOŚCI W GRODZISKU MAZOWIECKIM
str. 12

ODNOWA TKANKI MIEJSKIEJ WARSZAWY
str. 14

PLANOWANE KONKURSY W RAMACH RPO WM
str. 16

PO 6. FORUM ROZWOJU MAZOWSZA
MAZOWSZE STAWIA NA INNOWACJE I WSPÓŁPRACĘ
str. 19

PROGRAM OPERACYJNY KAPITAŁ LUDZKI

RPO WM
2014-2020 NA RZECZ ROZWOJU SZKOLNICTWA ZAWODOWEGO
str. 23

HODOWCA KONI
PRZYSZŁOŚCIOWY ZAWÓD DLA LUDZI SUKCESU
str. 25

PLANOWANE ZMIANY W SYSTEMIE EDUKACJI
NOWE NARZĘDZIA SŁUŻĄCE PODNOSZENIU SKUTECZNOŚCI KSZTAŁCENIA W SZKOŁACH
str. 26

NOWOCZESNE SZKOLNICTWO ZAWODOWE
JAK ZOSTAĆ EKSPERTEM
str. 29

KSZTAŁCENIE KOMPETENCJI KLUCZOWYCH
DLACZEGO, W JAKIM CELU I JAKIE PRZYNOSIĆ MAJĄ EFEKTY
str. 30

Z OPIEKI W DOROSŁOŚĆ
MODEL USAMODZIELNIENIA
str. 33

O INNOWACYJNOŚCI MAZOWSZA NA OPEN DAYS W BRUKSELI
str. 35

FILARY INNOWACYJNOŚCI
GDZIE SZUKAĆ WSPARCIA REALIZUJĄC PROJEKTY INNOWACYJNE
str. 37

REDAKCJA:
Paulina Gutowska-Jarosz; Magdalena Kubacz; Lidia Krawczyk
WSPÓŁPRACA:
Maria Wiro-Kiro; Anna Penda;
Izabela Markiewicz-Halemba; Zbigniew Piksa
PROJEKT, OPRACOWANIE GRAFICZNE, PRZYGOTOWANIE DO DRUKU, KOREKTA, SKŁAD KOMPUTEROWY:
Mariusz Orzeł | S-PRINT 2 sp. z o.o. Katowice
WYDAWCA:
Mazowiecka Jednostka Wdrażania Programów Unijnych (MJWPU) ul. Jagiellońska 74, 03-301 Warszawa

NAKŁAD: 10 000 egz.
ISSN: 2391-4629

Zapytaj o Fundusze Europejskie

Zapraszamy do kontaku z Konsultantami ds. Funduszy Europejskich mazowieckiej sieci Punktów Informacyjnych Funduszy Europejskich

infolinia 801 101 101
punkt_kontaktowy@mazowia.eu

www.mazowia.eu
www.funduszedlamazowsza.eu
/pife.mazowsze

Szanowni Państwo,

Ogłaszane konkursy, zgodnie z założeniami Strategii Rozwoju Województwa Mazowieckiego do roku 2030, dotyczą inwestycji w zadania innowacyjne stanowiące siłę napędową zmian. Aktualny okres programowania stanowi kontynuację rozpoczętej w 2004 roku, czyli od momentu przystąpienia Polski do Unii Europejskiej, ścieżki rozwoju. Kontynuację nie tylko w znaczeniu dalszego realizowania podjętych wcześniej zadań, ale również wprowadzania nowych, do których krok po kroku docieramy. Dzięki temu Mazowsze z każdym rokiem staje się regionem coraz bardziej nowoczesnym, kreatywnym, przyjaznym.

W październiku odbyło się VI Forum Rozwoju Mazowsza. Kto był razem z nami na Stadionie PGE Narodowym, miał okazję bliżej poznać ludzi oraz efekty realizacji pomysłów i projektów wspieranych ze środków funduszy europejskich. Ta edycja przyciągnęła prawie 2000 uczestników. Na trzech scenach odbyło się ponad 60 debat, prelekcji oraz warsztatów poruszających wiele istotnych tematów w kontekście dalszego rozwoju Mazowsza. O tym co się działo podczas VI Forum Rozwoju Mazowsza, możecie Państwo przeczytać w jednym z materiałów naszej publikacji.

Samorząd Województwa Mazowieckiego jest jednym z liderów w podejmowaniu innowacyjnych działań wykorzystujących fundusze europejskie. Dzięki temu Mazowsze jest regionem, w którym przedsiębiorcy wykorzystują najwięcej środków na badania i rozwój, a unijne programy operacyjne to katalizator tego mechanizmu. Stawiamy na inteligentne specjalizacje, nowoczesne technologie i innowacyjność gospodarki.

Dzięki funduszom z perspektywy 2014-2020 będziemy, między innymi, wprowadzali OZE na większą niż dotychczas skalę. Aby przybliżyć Państwu zakres działań możliwych do realizacji w ramach OZE oraz to, na co należy zwrócić uwagę przygotowując projekty wspierające zieloną gospodarkę, przedstawiamy dwa obszerne artykuły, do których lektury zachęcam. Zachęcam też do naśladowania tych, którzy już skorzystali z funduszy unijnych i zainwestowali w ekologiczne rozwiązania. W tym numerze, w artykule „Szpitale niezależne energetycznie" prezentujemy trzy placówki, które dzięki przeprowadzonej modernizacji stały się nie tylko autonomiczne ale też nowoczesne i ekonomiczne.

Regionalny Program Operacyjny to również projekty miękkie. Zapraszam do lektury artykułów poświęconych tematyce edukacji tj. „Kształcenie kompetencji kluczowych" i „Planowane zmianach w systemie edukacji". Również ten blok uzupełniony został o przykłady inspirujących projektów, prezentując zadania służące podniesieniu atrakcyjności i jakości szkolnictwa zawodowego.

Wszystkie opisywane specjalizacje, nie są zamkniętą, jednorazowo określoną listą. Przeciwnie, stanowią proces polegający na monitorowaniu i reagowaniu na zmieniające się czynniki zewnętrzne. Dzięki systematycznemu przeglądowi możliwe jest bowiem odkrywanie nowych potencjałów i mocnych stron. Dzięki czemu nie zostanie utracony główny cel naszych innowacji czyli wzrost gospodarczy Mazowsza.

Jestem przekonany, że niniejsza publikacja pt. „Fundusze europejskie na Mazowszu" przybliży Państwu kierunek, w jakim będą wydatkowane fundusze w kolejnej już perspektywie 2014-2010 oraz pomoże w znalezieniu odpowiedzi na pytania, jak w sposób bezproblemowo i zrozumiale przejść przez proces aplikowania, realizowania i rozliczania środków unijnych.

Grzegorz Świętorecki

Grzegorz Świętorecki
Zastępca Dyrektora ds. Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego, Mazowieckiej Jednostki Wdrażania Programów Unijnych

O PRZYSZŁOŚCI MAZOWSZA

podziale administracyjnym i statystycznym naszego regionu, inteligentnych specjalizacjach i budżecie na 2016 rok mówi wicemarszałek województwa mazowieckiego - Wiesław Raboszuk

Panie Marszałku, jaki wpływ na dalszy rozwój Mazowsza może mieć nowy podział administracyjny naszego regionu?

W ostatnich latach najszybciej rozwijającym się regionem w Europie było właśnie Mazowsze. Jak wskazuje Markku Markkula, szef Komitetu Regionów, na sukces ten przekładają się m.in. jakość systemu edukacji oraz wysoka kultura przedsiębiorczości i oczywiście sprawne wykorzystanie środków unijnych. Natomiast w sytuacji podziału regionu zrównoważony rozwój nie miałby racji bytu. Taki rozłam spowodowałby utworzenie bardzo bogatego województwa stołecznego, które za chwilę płaciłoby potrójne „janosikowe", i drugiego województwa wokół stolicy, które pozbawione byłoby jakichkolwiek dochodów. Ponadto wmawianie ludziom, że od tego przybędzie pieniędzy to zwyczajny populizm. Proszę zwrócić uwagę, że podział regionu to w pierwszej kolejności generowanie nowych bardzo wysokich kosztów administracyjnych oraz licznych problemów rozwojowych. Podział taki byłby ogromnie kosztowny, o czym się nie informuje społeczeństwa. Uważam, że propozycje, które polegają na wydzieleniu Warszawy i otaczających ją powiatów jako oddzielnego województwa są nieracjonalne, wręcz szkodliwe i dla Warszawy, i dla pozostałej części Mazowsza. Pogłębiają różnice rozwojowe wewnątrz województwa. Pozostałoby w nim tylko 30 proc. z obecnych firm, a dochody z podatku CIT spadłyby aż o ok. 90 proc. Jeśli więc zamiar podziału dojdzie do skutku, nasz region, który jest liderem rozwoju, stanie się regionem ubogim bez żadnych możliwości i perspektyw. Najprawdopodobniej również bez środków unijnych, bo podział administracyjny województwa w trakcie rozpoczętej już perspektywy oznacza zatrzymanie ich przepływu do beneficjentów.

Kolejną proponowaną zamianą jest podział statystyczny i określenie dwóch odrębnych obszarów tj. stolicy i terenów przyległych oraz pozostałej części województwa. Jak taka zmiana ma przysłużyć się Mazowszu i jego mieszkańcom?

Jesteśmy zdania, że podział statystyczny Mazowsza po roku 2020 przyniesie więcej korzyści województwu niż podział administracyjny. Nie powoduje to dodatkowych kosztów administracyjnych i nie wymaga żmudnych prac legislacyjnych. O takie rozwiązanie zabiegaliśmy już od kilku lat po to aby mniej zamożna część regionu mogła po roku 2020 korzystać z funduszy unijnych.

Wprowadzając proponowany podział województwo mazowieckie byłoby traktowane statystycznie jako dwa NUTS-2: jeden – miasto Warszawa wraz z otaczającymi powiatami i drugi – pozostała część województwa. NUTS-2 to unijna jednostka statystyczna, według której dzielone są środki unijne przeznaczone na rozwój. Kryterium alokacji tych środków wynika z przyjętego wskaźnika, którym jest PKB na mieszkańca mierzonego siłą nabywczą, kwalifikującego dany region (NUTS-2) do unijnego wsparcia. Te statystyczne, a nie administracyjne zmiany pozwolą w przyszłości biedniejszym subregionom Mazowsza skorzystać z funduszu spójności. Wydzielenie statystyczne zachowuje dochody Mazowsza i pozwala uwzględnić jego zróżnicowanie gospodarcze. Różnice

w poziomie PKB (produktu krajowego brutto) w przeliczeniu na jednego mieszkańca pomiędzy Warszawą a najbiedniejszymi podregionami województwa wynoszą obecnie ponad 4:1. NUTS-2 obejmujący region poza metropolią warszawską mógłby liczyć na unijne wsparcie w ramach polityki spójności jako region słabo rozwinięty.

W ostatnich latach najszybciej rozwijającym się regionem w Europie było właśnie Mazowsze.

Decyzji o podziale Mazowsza jeszcze nie ma. Natomiast nasz region niezależnie od wszystkiego musi sprawnie funkcjonować. W mediach pojawiła się informacja o przygotowywanym budżecie Mazowsza na 2016 rok i wygląda na to, że środki wygospodarowane w ramach tego budżetu pozwalają nam optymistycznie patrzeć w przyszłość.

Nasze województwo przez lata borykało się z problemami finansowymi m.in. spowodowanymi opłacaniem bardzo wysokiego „janosikowego". W nowym projekcie budżetu wydatki stanowią ponad 2,2 mld zł. Najwięcej środków chcemy przeznaczyć na finansowanie transportu i łączności, w tym na koleje oraz drogi. 1,7 mld zł planujemy przeznaczyć na wydatki bieżące, w tym także na finansowanie mazowieckich instytucji kulturalnych i oświatowych, czy też remonty i utrzymanie dróg wojewódzkich. W tej chwili zaplanowaliśmy finansowanie niezbędnych inwestycji na poziomie 430 mln zł. Są to między innymi modernizacje dróg, remonty w szpitalach, muzeach, teatrach i bibliotekach. W projekcie budżetu zabezpieczyliśmy również wyższe środki na wydatki statutowe w jednostkach budżetowych i dotacje podmiotowe dla instytucji kultury. Udało się wyasygnować dwukrotnie większą kwotę na współpracę i realizację projektów wraz z organizacjami pozarządowymi.

Mazowsze ma sprecyzowane i wyłonione inteligentne specjalizacje, które zostały określone na podstawie długotrwałych i wnikliwych konsultacji społecznych. Proszę powiedzieć, która ze specjalizacji, według Pana, ma szanse na najszybszy rozwój?

Nasze województwo posiada cztery wyróżniające się specjalizacje przemysłowe, są to: bezpieczna żywność, inteligentne systemy zarządzania, nowoczesne usługi dla biznesu i wysoka jakość życia. Należy zwrócić uwagę, że inteligentne specjalizacje są procesem transformacji gospodarczej dzięki przedsiębiorczym procesom odkrywania szans i możliwości tkwiących w regionie. Obszary, które będą priorytetowo realizowane w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego zostały wyłonione we współpracy samorządu z przedsiębiorcami, naukowcami i instytucjami otoczenia biznesu.
Aby osiągnąć sukces w określonych specjalizacjach, niezwykle ważna jest koncentracja przedsięwzięć wzmacniających innowacyjność Mazowsza, która wraz z hierarchizacją i integracją proinnowacyjnych działań będzie sprzyjała spójności i efektywności w tworzeniu regionalnego systemu innowacji. Chodzi to o maksymalizację transferu wiedzy ze świata nauki do świata wytwarzania i produkcji czyli komercjalizację ich wyników. Niezwykle cennym zasobem naszego regionu jest wysoka liczba jednostek naukowych i uczelni wyższych, realizujących szerokie spektrum badań. Wykorzystanie tego potencjału poprzez profesjonalizację usług z obszaru badań i rozwoju świadczonych dla przedsiębiorców jest jednym z filarów przewagi konkurencyjnej województwa. Dlatego też, wskazanie, która z wyłonionych specjalizacji ma szansę na szybszy rozwój, nie jest możliwe, z uwagi na to, że nie są one celem lecz instrumentem wspomagającym osiągnięcie założeń Regionalnej Strategii Innowacji.

Co jest, według Pana, największą wartością Mazowsza?

Moim zdaniem, największymi wartościami Mazowsza są: współpraca, dynamika, nowoczesność, kompetencje i otwartość. Czyli to, co powoduje, że Mazowsze jest regionem stale rozwijającym się, twórczym i otwartym na nowe rozwiązania. Jesteśmy regionem globalnym, który podejmuje wyzwania nie tylko w skali naszego kraju ale też w zakresie ogólnoświatowego rozwoju. Czy fakt, że Mazowsze to województwo stołeczne ułatwia nam to zadanie? Na pewno tak. Ale z dumą mogę przyznać, że Mazowsze wychodzi daleko poza narzuconą mu rolę. Wszystkim działaniami, przemyślanymi i starannie dopasowanymi pracujemy nad tym by stworzyć w naszym regionie przyjazną przestrzeń. Na rozwój składa się wiele elementów, które muszą ze sobą współdziałać. Istotne jest to, że Mazowsze jest partnerem zarówno w kwestii realizowania projektów unijnych, jak też w zakresie innych inicjatyw. Bierzemy odpowiedzialność za podjęte działania, ale też zapraszamy do współpracy i współodpowiedzialności inne podmioty. Wyznaczamy sobie cele i skutecznie dążymy do ich osiągnięcia. Ponadto nieocenioną wartością Mazowsza są ludzie. Ci, którzy mieszkają tu od pokoleń, będący częścią historii oraz ci, którzy przyjeżdżają i są chwilę lub zostają na zawsze. Bez tych ludzi żaden pomysł, żadna inicjatywa nie mogłaby zostać zrealizowana.

ODNAWIALNE ŹRÓDŁA ENERGII (OZE)
CO BĘDZIE MOŻNA SFINANSOWAĆ W RAMACH PERSPEKTYWY 2014-2020

W dniu 22 stycznia 2014 r. Komisja Europejska opublikowała ramy klimatyczno-energetyczne do roku 2030. W komunikacie przedstawiono unijną politykę przeciwdziałania zmianie klimatu i politykę energetyczną na lata 2020–2030. Nowe ramy stanowią inspirację do dyskusji nad sposobami realizacji tych strategii politycznych po wygaśnięciu obecnych zasad obowiązujących do roku 2020. W omawianym dokumencie poruszono m.in. następujące kwestie[1]:

- » konieczność dalszej redukcji emisji gazów cieplarnianych (obniżenie ich do roku 2030 o 40% w stosunku do poziomu z roku 1990),
- » konieczność zwiększenia udziału odnawialnych źródeł energii (OZE) w produkcji energii (co najmniej 27% zużywanej energii ma pochodzić ze źródeł odnawialnych, przy czym państwa członkowskie będą mogły wyznaczać własne cele krajowe),
- » potrzeba poprawy efektywności energetycznej dzięki ewentualnym zmianom w dyrektywie o efektywności energetycznej,
- » konieczność reformy unijnego systemu handlu uprawnieniami do emisji, tak by uwzględniał on rynkową rezerwę stabilizacyjną,
- » potrzeba wyznaczenia kluczowych wskaźników (dotyczących cen energii, dywersyfikacji źródeł energii, połączeń międzysystemowych między państwami członkowskimi oraz rozwoju techniki), które umożliwią mierzenie postępów w tworzeniu bardziej konkurencyjnego, bezpiecznego i zrównoważonego systemu energetycznego,
- » potrzeba wdrożenia nowych ram zarządzania składaniem sprawozdań przez państwa członkowskie, opartych o plany krajowe, koordynowane i oceniane na szczeblu UE.

W omawianym dokumencie zaproponowano nowe cele i środki, które mają podnieść konkurencyjność i bezpieczeństwo oraz zwiększyć równowagę unijnej gospodarki i unijnego systemu energetycznego. Obejmują one w szczególności następujące priorytety: redukcję emisji gazów cieplarnianych i zwiększone wykorzystanie energii ze źródeł odnawialnych.

Aby dostosować polską politykę energetyczną do dążeń wspólnotowych w dniu 20 lutego Sejm przyjął ustawę o odnawialnych źródłach energii. Polska ma wypełnić unijne przepisy dotyczące udziału energii ze źródeł odnawialnych w finalnym zużyciu energii. Omawiana ustawa zdefiniowała w art. 2 OZE jako „odnawialne, niekopalne źródła energii obejmujące energię wiatru, energię promieniowania słonecznego, energię aerotermalną, energię geotermalną, energię hydrotermalną, hydroenergię, energię fal, prądów i pływów morskich, energię otrzymywaną z biomasy, biogazu, biogazu rolniczego oraz z biopłynów".

Obecny okres programowy 2014-2020 w istotnym stopniu wspiera realizację projektów ukierunkowanych na upowszechnienie i rozwój OZE. Przedsięwzięcia takie współfinansowane będę ze środków Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego oraz Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko.

W ramach Działania 1.1 Wspieranie wytwarzania i dystrybucji energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2014-2020 wsparcie skierowane będzie na realizację projektów inwestycyjnych dotyczących: budowy lub przebudowy jednostek wytwórczych skutkujących zwiększeniem wytwarzania energii z odnawialnych źródeł wraz z podłączeniem tych źródeł do sieci dystrybucyjnej/ przesyłowej. Elementem projektu będzie przyłącze do sieci elektroenergetycznej lub sieci ciepłowniczej należące do beneficjenta projektu (wytwórcy energii). W ramach Poddziałania 1.1.1. szczególności wsparcie będzie obejmować budowę lub przebudowę jednostek wytwarzania energii wykorzystujących energię wiatru (pow. 5 MWe[2]), biomasę (pow. 5 MWth/MWe), biogaz (pow. 1 MWe), wodę (pow. 5 MWe), a także energię promieniowania słonecznego (pow. 2 MWe/MWth) i energię geotermalną (pow. 2 MWth). Wsparcie jednostek OZE wykorzystujących energię elektryczną z wody możliwe będzie na już istniejących budowlach piętrzących, umożliwiających wyposażenie w hydroelektrownie, przy zachowaniu ciągłości morfologicznej cieku poprzez zapewnienie pełnej drożności budowli dla przemieszczeń fauny wodnej[3]. Grupą docelową w ramach omawianego poddziałania są przedsiębiorcy – wytwórcy energii z odnawialnych źródeł energii, natomiast instytucją pośredniczącą Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej. Natomiast w ramach Poddziałania 1.1.2. wsparcie zostanie skierowane na projekty dotyczące budowy lub przebudowy sieci elektroenergetycznej skutkującej zwiększeniem przepustowości infrastruktury elektroenergetycznej umożliwiającej przyłączanie nowych mocy wytwórczych z odnawialnych źródeł energii do sieci elektroenergetycznej Operatora Systemu Przesyłowego (OSP) lub sieci elektroenergetycznych Operatorów Systemów Dystrybucyjnych (OSD) o napięciu 110 kV. W obu ww. poddziałaniach maksymalny % poziom dofinansowania całkowitego wydatków kwalifikowalnych na poziomie projektu wyniesie nie więcej niż 85%.

Działanie 1.2. Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2014-2020 będzie natomiast finansowało promowanie efektywności energetycznej i korzystania z odnawialnych źródeł energii w przedsiębiorstwach. W ramach omawianego działania wsparcie skierowane zostanie do dużych przedsiębiorstw w zakresie zastosowania rozwiązań przyczyniających się do optymalizacji gospodarowania energią oraz zwiększenia efektywności energetycznej, w tym wykorzystania odnawialnych źródeł energii. Wsparciem objęte zostaną przedsięwzięcia wynikające z przeprowadzonego audytu energetycznego przedsiębiorstwa, zgodne z obwieszczeniem Ministra Gospodarki z dnia 21 grudnia 2012 r. w sprawie szczegółowego wykazu przed-

[1] http://www.consilium.europa.eu/pl/policies/climate-change/2030-climate-and-energy-framework/, dostęp 11 listopada 2015 r.
[2] Mocy znamionowej.
[3] Szczegółowy Opis Priorytetów Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2014-2020, Warszawa, 29 października 2015 r., s. 14.

się wzięć służących poprawie efektywności energetycznej, mające na celu poprawę efektywności energetycznej, a także zmierzające ku temu zmiany technologiczne w istniejących obiektach, instalacjach i urządzeniach technicznych. Będą to m.in. następujące typy projektów[4]:

» przebudowa linii produkcyjnych na bardziej efektywne energetycznie,
» głęboka, kompleksowa modernizacja energetyczna budynków w przedsiębiorstwach,
» zastosowanie technologii efektywnych energetycznie w przedsiębiorstwach, poprzez przebudowę lub wymianę na energooszczędne urządzeń i instalacji technologicznych, oświetlenia, oraz ciągów transportowych linii produkcyjnych,
» budowa lub przebudowa lokalnych źródeł ciepła (w tym wymiana źródła na instalację OZE),
» zastosowanie technologii odzysku energii wraz z systemem wykorzystania energii ciepła odpadowego w ramach przedsiębiorstwa.

Integralną częścią projektu powinno być wprowadzenie inteligentnych systemów zarządzania energią w przedsiębiorstwie. Wsparcie udzielane będzie zgodnie z zasadami udzielania pomocy publicznej i wyniesie nie więcej niż 85%.

Jak wspomniano na wstępie niniejszego artykułu źródłem finansowania odnawialnych źródeł energii są także regionalne programy operacyjne, w tym Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego 2014 -2020 (RPO WM 2014-2020). Ze względu na fakt, że udział energii pochodzącej z odnawialnych źródeł na Mazowszu jest niewielki i wynosi zaledwie 7,7%, w bilansie energetycznym województwa, w ramach Działania 4.1 Odnawialne źródła energii (OZE) wsparte zostaną projekty[5]:

» polegające na budowie, rozbudowie oraz przebudowie infrastruktury mające na celu produkcję energii elektrycznej i/lub cieplnej, w szczególności inwestycje w budowę/przebudowę:
  • instalacji i jednostek wytwórczych energii elektrycznej wykorzystujących energię wiatru, słońca (fotowoltaika), biomasę, biogaz, oraz wody (wraz z ewentualnym podłączeniem do sieci dystrybucyjnej/przesyłowej);
  • instalacji i jednostek wytwórczych ciepła przy wykorzystaniu energii słonecznej (kolektory słoneczne) biomasy, biogazu, geotermii, pomp ciepła (wraz z ewentualnym podłączeniem do sieci dystrybucyjnej/przesyłowej);
  • instalacji do produkcji biokomponentów i biopaliw II i III generacji;
» polegające na budowie lub przebudowie sieci skutkującej zwiększeniem przepustowości infrastruktury elektroenergetycznej oraz umożliwiających przyłączanie jednostek wytwarzania energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych do Krajowego Systemu Elektroenergetycznego. Projekty będą realizowane przez OSD (operatorów systemu dystrybucyjnego) i dotyczyć będą sieci dystrybucyjnej średniego i niskiego napięcia poniżej 110 kV.

W ramach omawianego działania beneficjentami wsparcia mogą być w szczególności:

» jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia, a także jednostki organizacyjne JST posiadające osobowość prawną,
» jednostki sektora finansów publicznych posiadające osobowość prawną oraz spółki prawa handlowego z udziałem JST,
» administracja rządowa,
» przedsiębiorstwa,
» uczelnie/ szkoły wyższe, jednostki naukowe oraz instytucje kultury,
» zakłady opieki zdrowotnej i podmioty lecznicze działające w publicznym systemie ochrony zdrowia - zakontraktowane z NFZ,
» spółdzielnie mieszkaniowe, wspólnoty mieszkaniowe, TBS-y (Towarzystwo Budownictwa Społecznego),
» kościoły i związki wyznaniowe oraz osoby prawne kościołów i związków wyznaniowych,
» organizacje pozarządowe (w tym również podmioty działające w oparciu o przepisy ustawy o partnerstwie publiczno – prywatnym),
» Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe i jego jednostki organizacyjne,
» a także podmiot, który wdraża instrumenty finansowe.

Maksymalny % poziom dofinansowania całkowitego wydatków kwalifikowalnych na poziomie projektu nieobjętego pomocą publiczną stanowić będzie maksymalnie 80% kosztów kwalifikowalnych inwestycji. W przypadku projektów objętych pomocą publiczną wsparcie zostanie udzielone zgodnie z właściwym schematem udzielania pomocy publicznej.

Fundusze strukturalne oraz Fundusz Spójności stanowią doskonałą szansę dla rozwoju i dywersyfikacji oraz unowocześnienia polskiego rynku energetycznego. Przykładowo, w latach 2007-2014 łączna wartość środków przeznaczonych na działania w zakresie energetyki w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko wyniosła 6,7 mld zł. Instytucją Pośredniczącą dla ww. programu było Ministerstwo Gospodarki. W omawianym okresie podpisano 898 umów o dofinansowanie na kwotę ponad 6,6 mld zł. W ramach projektów wdrażanych w IX i X osi priorytetowej Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko[6]:

» wybudowano 145,17 km sieci dystrybucyjnej energii elektrycznej,
» wymieniono 14 114 transformatorów, na bardziej efektywne energetycznie,
» wybudowano 361 „wiatraków" wytwarzających energię elektryczną z wiatru,
» wybudowano ponad 1 000 km gazociągów przesyłowych,
» wybudowano prawie 400 km elektroenergetycznych sieci przesyłowych,
» zwiększono o 1 miliard metrów sześciennych pojemności magazynowych podziemnych magazynów gazu,
» przeprowadzono termomodernizację 560 budynków użyteczności publicznej,
» powstało 831,47 MW dodatkowej mocy zainstalowanej w elektrowniach wykorzystujących OZE,
» powstało 226,68 MW dodatkowej mocy zainstalowanej w kogeneracji.

Powyższe dane powinny zachęcić beneficjentów z regionu mazowieckiego do ubiegania się o dofinansowanie przedsięwzięć ukierunkowanych na wdrożenie i rozwój odnawialnych źródeł energii.

[4] Ibid., s. 24-25

[5] Szczegółowy Opis Priorytetów Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego 2014-2020, Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego, Warszawa, 27 października 2015 r., s. 107.

[1] http://www.odnawialnezrodlaenergii.pl/oze-aktualnosci/item/2219-dzieki-dotacjom-z-poiis-w-latach-2007-2014-powstalo-831-47-mw-nowych-mocy-oze, dostęp 11.11.2015 r.

SZPITALE NIEZALEŻNE ENERGETYCZNIE

Wysoki poziom niezawodności zasilania energetycznego jest warunkiem bezpieczeństwa wszystkich pacjentów, a w szczególności tych, którzy poddawani są zabiegom i na przykład procedurom medycznym ingerującym w funkcje życiowe organizmu. Pewność i niezawodność w prawidłowe funkcjonowanie placówki można uzyskać poprzez zastosowanie zasilania elektrycznego z wielu źródeł, które w sytuacjach awaryjnych automatycznie zabezpieczają dalszą pracę szpitala.
Coraz więcej placówek służby zdrowia stara się wprowadzić i stosować alternatywne rozwiązania oferowane w ramach zielonej energii. Na polskim rynku już od dawna funkcjonują budynki, w których zainstalowano agregaty kogeneracyjne czy panele fotowoltaiczne. Przyczyniające się do obniżenie kosztów produkcji prądu na małą skalę. Dodatkowo wykorzystując technologie takie jak kogeneracja, ogniwa fotowoltaiczne pozwalają na osiągnięcie zamierzonego celu, jakim jest samowystarczalność. W alternatywne źródła zainwestowały trzy przedstawione poniżej mazowieckie szpitale, które dzięki unijnemu wsparciu wdrożyły nowe zielone technologie do codziennego funkcjonowania.

SZPITAL KOLEJOWY IM. DR. MED. W. ROEFLERA W PRUSZKOWIE

Placówka od kilkunastu lat wykorzystuje nowoczesne, ekologiczne rozwiązania w zakresie pozyskiwania źródeł energii. Już od 2002 roku korzystała z energii słonecznej dzięki instalacji na dachu kolektorów o łącznej powierzchni około 60 m^2, oraz pomp ciepła do ogrzewania części budynków. Dodatkowo, w okresach spadku temperatury wykorzystywany był też piec zasilany olejem. Niestety,

z biegiem lat zastosowane rozwiązania tylko częściowo zabezpieczały potrzeby szpitala. Ponadto zamontowane kolektory słoneczne były już przestarzałe i wyeksploatowane, a co za tym idzie - ich efektywność była niewystarczająca. Dlatego postanowiono je wymienić, na bardziej wydajne a przy okazji zmodernizować całą instalację solarną. Taka możliwość nadarzyła się w roku 2009, gdy Mazowiecka Jednostka Wdrażania Programów Unijnych uruchomiła konkurs na termomodernizację instytucji publicznych w ramach RPO WM 2007-2013. Pozytywnie rozpatrzone wnioski pozwoliły urzeczywistnić projekty wdrożenia nowoczesnych rozwiązania wykorzystujących odnawialne źródła energii oraz przeprowadzić kompleksową termomodernizacja.

W ramach inwestycji przebudowana została między innymi kotłownia, w której zainstalowano agregat kogeneracyjny, zasilany gazem. Dzięki temu można stosować produkcję skojarzoną, czyli kogenerację, która polega na wytwarzaniu zarówno energii elektrycznej, jak i cieplnej. W skład zmodernizowanej instalacji weszły nowe rurociągi instalacji centralnego ogrzewania oraz 483 sztuki grzejników. Instalacja cieplna, na którą składały się kolektory płaskie (zbudowana na powierzchni 173m2 dachu) oraz dwa węzły do przygotowania ciepłej wody użytkowej - moduł kogeneracyjny o mocy cieplnej 115kW i mocy elektrycznej 70kW, instalacja gazowa wraz ze stacją redukcyjno-pomiarową i kocioł gazowy o mocy 270kW oraz pompy ciepła wykorzystujące energię geotermalną, która wykorzystuje różnice temperatury we wnętrzu ziemi, od kilku do kilkunastu metrów, gdzie temperatura jest o kilka stopni Celsjusza wyższa, niż na powierzchni.
Pompy te zlokalizowane są w pięciu węzłach, wraz z dolnym źródłem ciepła (w postaci 98 odwiertów, które sięgają w głąb ziemi do 100 metrów) umożliwiających pozyskanie energii cieplnej z ziemi za pośrednictwem podziemnych rurociągów wypełnionych glikolem. Rury wprowadzane w wykonane odwierty płukane są płynem, który pobiera ciepło przekazywane następnie pompom. Jest ono magazynowane i przekazywane do centralne-

go ogrzewania szpitala. Dzięki procesom zachodzącym w wymienniku urządzenia efekt odzysku energii jest wielokrotnie wzmacniany i z niskotemperaturowego źródła ciepła możliwe jest pozyskanie bardzo dużych ilości energii wystarczającej do ogrzania wszystkich obiektów.
Remont nie był łatwy - realizacja kompleksowej inwestycji wymagała przeprowadzenia wieloetapowych zadań. Większość prac, takich jak przebudowa węzłów cieplnych czy wymiana rurociągów zasilających grzejniki na poszczególnych oddziałach, należało wykonać podczas sezonu grzewczego. Trzeba było więc nie tylko wykonać prace zgodnie z harmonogramem projektu, ale w szczególności zadbać o to, aby pacjenci nie odczuli różnic temperatur, wynikających z prowadzonych prac remontowych.
Sprawność tych urządzeń jest tak wysoka, że w tej chwili jest to jedno z najbardziej efektywnych i proekologicznych źródeł ciepła. Inwestycja przyniosła korzyści zarówno dla środowiska, jak i dla budżetu szpitala. Środowisko zyskało dzięki ograniczeniu emisji spalin z kotła olejowego oraz emisji dwutlenku węgla. Szpital natomiast, ograniczył koszty dostarczania prądu o blisko 800 zł dziennie w sezonie grzewczym.
Dzięki zrealizowanym ze wsparciem funduszy europejskich projektom zmniejszyły się koszty utrzymania całego obiektu. Środki finansowe, które udaje się zaoszczędzić wydatkowane są na bieżącą działalność Szpitala, a także inwestowane są w modernizację sprzętu medycznego.

SAMODZIELNY PUBLICZNY ZESPÓŁ ZAKŁADÓW OPIEKI ZDROWOTNEJ W WYSZKOWIE

Patrząc na nowoczesne, ocieplone budynki z kolektorami słonecznymi oraz przeszklonymi windami i platformami, trudno było uwierzyć, że to ten sam kompleks medyczny, wybudowany w latach 60 ubiegłego wieku. Jeszcze kilkanaście lat temu jego stan pozostawiał wiele do życzenia. Od góry przeciekający dach, natomiast w piwnicach, gdzie mieściły się archiwa położony był surowy, niepokryty tynkiem beton - więc wszystko się kurzyło, a warunki pracy dalekie były do komfortowych. Pierwsze prace przeprowadzono w latach 2005 – 2006 w zakresie termomodernizacji. Mając na celu dalsze ograniczanie strat ciepła oraz dywersyfikacji źródeł energii, zaplanowano realizację kolejnych inwestycji.
Projekt termomodernizacji kolejnych budynków powstał w 2009 roku. W październiku 2010 roku został złożony wniosek w ramach RPO WM. Zakres projektu i związane z nim prace obejmowały termomodernizację trzech budynków, w których mieszczą się przychodnie specjalistyczne, administracja oraz portiernia z warsztatami i agregatami prądotwórczymi. Zakres prac obejmował także budowę niezależnych, wspomagających przygotowanie ciepłej wody użytkowej systemów solarnych dla węzłów ciepła w budynku przychodni oraz budynku administracyjno – biurowego. Modernizację przyłączy sieci cieplnej do budynku administracyjnego, warsztatowo-garażowego i przychodni wraz z apteką, oraz wymianę instalacji elektrycznych i teletechnicznych.
Wykonane prace przyczyniły się do znacznego obniżenie kosztów eksploatacyjnych.

SZPITAL SPECJALISTYCZNY MSWiA W OTWOCKU

W ramach projektu przeprowadzona została termomodernizacja budynku głównego, oraz 5 budynków należących do kompleksu szpitalnego (Nerwic, Hydroterapii, Kinezyterapii, Krioterapii i portierni). W każdym z nich ocieplone zostały ściany zewnętrzne i stropy wraz z dachami. Wymieniono stolarkę okienną i drzwiową. W dwóch budynkach zmodernizowano instalację centralnego ogrzewania. Zamontowane zostały grzejniki z termostatami, a dodatkowo w budynku leczenia nerwic wymieniono rurociągi. Zmodernizowana została również instalacja Centralnego Ogrzewania. Planując modernizację szpitala, w pierwszej kolejności kierowano się komfortem pacjentów. W budynku głównym oraz Kinezyterapii pojawiła się klimatyzacja. W zamontowanych klimatyzatorach czynnikiem chłodzącym jest ekologiczny freon 410A.
Na tym szpital nie poprzestawał wprowadzanie rozwiązań proekologicznych OZE do codziennego funkcjonowania. Zainstalowanych zostało 105 kolektorów słonecznych, które za pomocą energii słonecznej ogrzewają wodę.
Zaprezentowane przykłady mazowieckich placówek służby zdrowia pokazują jak umiejętnie zrealizowane projekty ze wsparciem funduszy pozwalają wykorzystać otaczające nas zasoby naturalne, a w połączeniu z nowymi technologiami umożliwiają dużo niższym kosztem, w zgodzie z naturą pozyskiwać energię.

Poddziałanie 4.3
Ochrona powietrza, energetyka
Tytuł projektu: ***Termomodernizacja budynków Samodzielnego Publicznego Zespołu Zakładów Opieki Zdrowotnej w Wyszkowie z wymianą wyposażenia na energooszczędne oraz budowa infrastruktury służącej do produkcji i przesyłu energii słonecznej.***
Beneficjent: Samodzielny Publiczny Zespół Zakładów Opieki Zdrowotnej w Wyszkowie
Całkowita wartość projektu: 2 286 680,48 zł
Wartość dofinansowania: 1 103 862,62 zł

Poddziałanie 4.3
Ochrona powietrza, energetyka
Tytuł projektu: ***Wdrożenie rozwiązań wykorzystujących odnawialne źródła energii oraz kogenerację w Szpitalu Kolejowym w Pruszkowie metodą na zwiększenie efektywności jego funkcjonowania***
Beneficjent: Szpital kolejowy im. Dr med. Włodzimierza Roeflera w Pruszkowie SP ZOZ
Całkowita wartość projektu: 4 127 519,12 zł
Wartość dofinansowania: 2 661 659,95 zł

Poddziałanie 4.3
Ochrona powietrza, energetyka
Tytuł projektu: ***Kompleksowa termomodernizacja budynków Szpitala Specjalistycznego MSWiA w Otwocku***
Beneficjent: Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej Szpital Specjalistyczny MSWiA w Otwock
Całkowita wartość projektu: 2 639 164,08 zł
Wartość dofinansowania: 821 918,59 zł

PROJEKTY PROEKOLOGICZNE – NA CO ZWRACAĆ SZCZEGÓLNĄ UWAGĘ TWORZĄC PROJEKTY Z ZAKRESU OZE

Unia Europejska (UE), jako druga gospodarka na świecie, zużywa jedną piątą światowej energii, nie posiadając jednocześnie zbyt wielu rezerw. I choć źródła energii są w Europie bardzo zróżnicowane (np. zapory wodne w Austrii, kopalnie węgla kamiennego w Polsce, elektrownie jądrowe we Francji, złoża ropy naftowej na Morzu Północnym, złoża gazu w Holandii i Danii), jest ona wysoce zależna od źródeł zewnętrznych, gdyż musi importować ponad połowę zużywanej przez siebie energii. Celem Unii Europejskiej jest zagwarantowanie dostaw energii dla Europy, zapewnienie, że ceny energii nie będą stanowiły hamulca dla jej konkurencyjności, ochrona środowiska, a w szczególności zapobieganie zmianom klimatu oraz rozwój sieci energetycznych. Państwa członkowskie mogą rozwijać wybrane przez siebie źródła energii, jednocześnie muszą uwzględniać europejskie cele związane z odnawialnymi źródłami energii[1].

W okresie programowym 2007-2013 samorządy terytorialne po raz pierwszy sformułowały swoje priorytety i strategie działania wobec rozwoju odnawialnych źródeł energii. Dofinansowane inwestycje przyczyniły się do realizacji „Krajowego planu działania w zakresie odnawialnych źródeł energii" (KPD), będącego także planem realizacji ustalonego dla Polski 15% celu udziału energii z OZE w bilansie zużycia energii finalnej brutto, zgodnie z dyrektywą 2009/28/WE o promocji wykorzystania energii z OZE. Instytut Energetyki Odnawialnej (we współpracy z instytucjami zarządzającymi regionalnymi programami operacyjnymi w latach 2007-2013) przeprowadził badania ukierunkowane na określenie potencjału energetycznego regionów Polski w zakresie odnawialnych źródeł energii. Ich celem było wypracowanie wniosków dla regionalnych programów operacyjnych na okres programowania 2014-2020. W trakcie badań przeanalizowano 1072 wnioski o dofinansowanie projektów inwestycyjnych o łącznej wartości 5 225 mln zł. Zgodnie z uzyskanymi wynikami, dominującą grupą beneficjentów regionalnych programów operacyjnych w perspektywie finansowej 2007-2013 były jednostki samorządu terytorialnego (skupiające często grupowe projekty obejmujące indywidualnych inwestorów), jak również przedsiębiorcy. W konkursach największym zainteresowaniem wnioskodawców cieszyły się kolektory słoneczne, w szczególności instalowane z udziałem władz samorządowych w domach mieszkańców oraz w zakładach opieki zdrowotnej. Jednocześnie regionalne programy operacyjne - z uwagi na stosunkowo wysoką intensywność wsparcia - stanowiły szansę na upowszechnienie technologii dotychczas szerzej niestosowanych, takich jak małe elektrownie wiatrowe, systemy fotowoltaiczne i biogazownie rolnicze, w tym mikrobiogazownie. Należy również dodać, że w okresie 2007-2013 najszybszym rozwojem i największą skalą inwestycji w energetyce odnawialnej wyróżniały się lądowe formy wiatrowe o wartości pojedynczej inwestycji rzędu 10-40 mln euro. Ze względu na wartość inwestycji, źródłem ich finansowania był Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko.

Jak wspomniano w artykule pt. „Odnawialne źródła energii (OZE) – co będzie można sfinansować, w bieżącej perspektywie finansowej 2014-2020", ze środków europejskich wsparte zostaną przede wszystkim projekty:

Prognoza kosztów energii z OZE zbudowanych w kolejnych latach w zestawieniu z hurtową ceną energii (ceny bieżące)

Źródło: IEO

[1] *Zrozumieć politykę Unii Europejskiej – Energia, Komisja Europejska, Urząd Publikacji Unii Europejskiej, Luksemburg 2013, s. 3-4.*

» polegające na budowie, rozbudowie oraz przebudowie infrastruktury, mające na celu produkcję energii elektrycznej i/lub cieplnej,
» polegające na budowie lub przebudowie sieci skutkującej zwiększeniem przepustowości infrastruktury elektroenergetycznej oraz umożliwiających przyłączanie jednostek wytwarzania energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych do Krajowego Systemu Elektroenergetycznego,
» polegające na budowie, rozbudowie lub przebudowie instalacji i urządzeń sprzyjających oszczędności surowców i energii oraz ograniczaniu emisji szkodliwych substancji do środowiska,
» dotyczące budowy lub przebudowy jednostek wytwórczych skutkujących zwiększeniem wytwarzania energii z odnawialnych źródeł wraz z podłączeniem tych źródeł do sieci dystrybucyjnej/ przesyłowej.

Przygotowując przedsięwzięcia z zakresu odnawialnych źródeł energii obok kryteriów formalnych (określonych w Szczegółowym Opisie Priorytetów dla Regionalnego Programu Operacyjnego 2014-2020) należy wziąć pod uwagę w szczególności wykonalność finansową inwestycji, wykonalność organizacyjną (kadrową), techniczną i technologiczną, jak również efektywność projektu. Kluczowe znaczenie ma także opłacalność ekonomiczna inwestycji. Instytut Energetyki Odnawialnej (IEO) przygotował prognozę kosztów energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych zbudowanych w kolejnych latach w zestawieniu z hurtową ceną energii (w cenach bieżących). Zgodnie z wykresem nr 1, w kolejnych latach szybki wzrost cen energii na krajowym rynku wynikać będzie z uwzględnienia czynnika inflacyjnego (bieżącego wzrostu cen paliw), wzrostu cen uprawnień do emisji CO_2, jak również z konieczności wyłączania starych bloków w elektrowniach węglowych i podejmowania nowych inwestycji, których koszty muszą być pokryte przychodami ze sprzedaży energii, co spowoduje wzrost jej cen. I chociaż wykres nr 1 prezentuje zwiększenie cen energii z OZE ze względu na zastosowany model uwzględniający inflację, w rzeczywistości będą one spadały. Wyniki analiz IEO prowadzą zatem do wniosku, że po 2020 roku inwestycje w energetykę konwencjonalną nie będą miały większego sensu ekonomicznego[2].

Planując inwestycje OZE należy także uwzględnić ich przeznaczenie i zastosowanie. Poniżej scharakteryzowano trzy wybrane źródła energii odnawialnej: kolektory słoneczne, systemy fotowoltaiczne oraz elektrownie wiatrowe.

Instalacje słoneczne stanowią element zdecentralizowanego systemu energetycznego, uniezależniający w określonym stopniu gminę, czy też pojedynczego inwestora od zewnętrznego zaopatrzenia w energię. Jednocześnie pozwalają one zmniejszyć zużycie tradycyjnych paliw kopalnych i, tym samym ograniczyć powstawanie zanieczyszczeń. Właściwie zaprojektowana i zamontowana instalacja powinna w polskich warunkach klimatycznych zaspokoić ok. 60% rocznego zapotrzebowania na ciepło do przygotowania ciepłej wody użytkowej w budynkach mieszkalnych jedno- i wielorodzinnych, w hotelach, na campingach oraz w budynkach użyteczności publicznej (biura, szpitale). Zastosowanie instalacji słonecznych do dogrzewania pomieszczeń ciepłem promieniowania słonecznego jest w naszym kraju raczej rzadko stosowane. Inne zastosowanie kolektorów słonecznych w Polsce to np. podgrzewanie wody w basenach[3].

Kolejnym źródłem odnawialnym jest produkcja energii elektrycznej z promieniowania słonecznego przy użyciu małych elektrowni fotowoltaicznych, zwanych też systemami fotowoltaicznymi. Najważniejszym elementem ww. systemów są moduły (panele) fotowoltaiczne. Można wyróżnić trzy podstawowe typy instalacji: przyłączane do sieci elektroenergetycznej (ang. ON-GRID), nie przyłączane do sieci elektroenergetycznej (ang. OFF-GRID) oraz systemy mieszane. W przypadku pierwszego typu, przyłączanego do sieci, energia elektryczna wyprodukowana przez panele PV jest zamieniana w inwerterze sieciowym na prąd przemienny. Jednocześnie licznik dokonuje pomiaru energii przekazanej do sieci i na tej podstawie dokonywane są rozliczenia sprzedaży wyprodukowanego prądu z lokalnym operatorem systemu dystrybucyjnego. Instalacje autonomiczne (nie przyłączane do sieci) służą do zasilania obiektów, w przypadku których prowadzenie przyłącza elektroenergetycznego jest nieopłacalne. Są to np. schroniska górskie, oświetlenie i sygnalizacje drogowe poza miastem, domki letniskowe. Systemy mieszane wytwarzają w pierwszej kolejności energię elektryczną na potrzeby własne gospodarstwa domowego lub rolnego, a w przypadku niedoboru energii, wyczerpania się akumulatorów lub awarii elektrowni PV, możliwe jest przełączenie na zasilanie z innego źródła[4].

Jednym z najstarszych źródeł energii odnawialnej jest energia wiatrowa, którą po raz pierwszy wyprodukowano w turbinie wiatrowej w latach 80-tych XIX wieku. W dzisiejszych czasach największe turbiny wiatrowe mają moc nawet 7 MW, natomiast w przypadku małych elektrowni wiatrowych moc nominalna nie przekracza 100 kW. Elektrownie o mniejszej mocy mogą być przyłączone bezpośrednio do lokalnej sieci niskiego napięcia, mogą również pracować na sieć wydzieloną lub ogrzewać wodę. Produktywność małej elektrowni wiatrowej jest uzależniona od jej lokalizacji. W Polsce najkorzystniejszymi terenami przeznaczonymi pod budowę instalacji wiatrowych są tereny leżące wzdłuż wybrzeża Bałtyku, północna część Mazur, Pogórze Karpackie oraz części centralne województw wielkopolskiego i mazowieckiego[5].

Zachęcamy wszystkich projektodawców do inwestowania w OZE, które niosą za sobą szereg korzyści zarówno dla osób indywidualnych, przedsiębiorców, jak i całej społeczności. OZE to nie tylko wzrost bezpieczeństwa energetycznego poprzez uniezależnienie od konwencjonalnych źródeł energii. To przede wszystkim poprawa stanu środowiska naturalnego mająca swoje odzwierciedlenie w zdrowiu i jakości życia mieszkańców Mazowsza.

[2] Demaskowanie mitów: obalanie mitów o energii odnawialnej, raport WWF 2014, s. 24.
[3] Małoskalowe odnawialne źródła energii i mikroinstalacji. Kolektory słoneczne, systemy fotowoltaiczne, małe elektrownie wiatrowe, Poradnik opracowany przez Instytut Energetyki Odnawialnej pod red. 3 Grzegorza Wiśniewskiego, IEO, Warszawa 2012 r., s. 11.
[4] Ibid., s. 24-26
[5] Ibid., s. 30-31

POWRÓT DO PRZESZŁOŚCI W GRODZISKU MAZOWIECKIM

Obiekty sakralne, kamienice, budynki użyteczności publicznej, miejskie parki, tereny rekreacyjne, które powstały 200 i więcej lat temu, to oczko w głowie włodarzy każdego miasta. Aby w dalszym ciągu spełniały swą funkcję, potrzebują odnowienia, a nierzadko, rekonstrukcji. Ich rewitalizacja wymaga ogromnych nakładów finansowych, nieocenioną pomocą okazują się wtedy fundusze europejskie. Zarząd Województwa Mazowieckiego zdecydował dofinansować 19 projektów, których głównym celem była rewitalizacja miast.

Jednym z nich jest projekt pod nazwą „Rewitalizacji wielofunkcyjnych obszarów centrum Grodziska Mazowieckiego etap I – Tereny zielone i zabytki miasta". Zakończony w 2012 roku projekt objął 3 zadania inwestycyjne:

- rewaloryzację i adaptację na cele rekreacyjno – sportowe terenu Stawu Goliana wraz z ulicami dojazdowymi,
- rewaloryzację Parku im. hrabiego Skarbków przy ulicy Bartniaka,
- rewaloryzacji zabytkowej willi Radogoszcz połączonej z adaptacją obiektu na potrzeby galerii etnograficznej.

STAWY GOLIANA

Stawy Goliana znów zostały wypełnione wodą, pojawiła się w nich nowa roślinność, dookoła powstały ścieżki, place zabaw i boiska z nowym oświetleniem i ławeczkami. Nad wodą wybudowano specjalny pomost. Jak zapewniają władze Grodziska, będą tu organizowane koncerty fortepianowe. Wyremontowane zostały także pobliskie ulice – Parkowa, Stawowa i Marii Skłodowskiej-Curie.
Ogrom prac wykonanych na rzecz stawów jest naprawdę imponujący.
Obejmował on między innymi:

- profilowanie dna stawów, wykopy pod rurociągi i kable, korytowanie ścieżek, placów i boisk, umocowanie brzegów zbiornika, uszczelnianie stawów, zabezpieczenie brzegów zbiornika, wyłożenie dna zbiorników żwirem, filtr mineralno-roślinny,
- urządzanie terenów przybrzeży, zieleni, małej architektury — inwentaryzacja zieleni, projekt zieleni, drewniany pomost nad stawem, komora filtracyjna, mostki, poręcze,
- na wyspie, obok ścieżki wykonanej w projekcie, zostały umiejscowione głazy wyznaczające kierunki świata (głazy zostaną oświetlone),
- w ramach małej architektury zamontowano ławki parkowe, kosze na śmieci, stojaki rowerowe i lampy parkowe,
- wykonanie pomostu i dwóch boisk wielofunkcyjnych z nawierzchnią poliuretanową z wyposażeniem i ogrodzeniem (boiska powstały tam, gdzie funkcjonowała stara infrastruktura rekreacyjno-sportowa), sceny na wodzie na potrzeby imprez plenerowych,
- plac zabaw, który zastąpił stary, niekompletny i zaniedbany, który zagrażał bawiącym się na nim dzieciom,
- modernizacje ulic dojazdowych, które zapewniają mieszkańcom korzystanie z terenu stawów i infrastruktury rekreacyjnej: ulicy Stawowej (w tym modernizację parkingu), ulicy Parkowej i M. Skłodowskiej Curie.

Remont ulic obejmował m.in. wykonanie nowej nawierzchni asfaltowej wraz z podbudową, budowę chodników dla pieszych wraz ze ścieżką rowerową, odwodnienia, remont mostku dla pieszych na rzece Rokiciance, modernizację oświetlenia, wykonanie oznakowania dróg, montaż małej architektury.

PARK IM. HRABIÓW SKARBKÓW

Park im. Hrabiów Skarbków jest istotnym elementem historycznej części miasta. Trudno go nie zauważyć, gdyż jest usytuowany w centrum Grodziska. Od północy graniczy z terenami PKP oraz z zabytkową willą Foksal. Pozostałe granice parku stanowią ulice: gen. Leopolda Okulickiego od wschodu, 3-go Maja od południa, Bartniaka od zachodu. Park ten jest niezwykle ważnym punktem na komunikacyjnej mapie miasta. Główne alejki parkowe są ciągami komunikacji pieszej, łączącymi dworzec kolejowy PKP m.in. z osiedlami mieszkaniowymi „Kopernik" i „Jaśminowa" oraz z Grodziską Halą Sportową. Teren parku, którego powierzchnia wynosi ponad 5 hektarów, jest płaski, w większości porośnięty starodrzewem (stare dęby i cypryśnik błotny). Przez park przepływa malownicza rzeka Rokicianka, a w części południowej parku znajdują się dwie malownicze polany.
Parki jako miejsce wypoczynku wymagają stałych nakładów, zarówno na pielęgnację i utrzymanie roślinności, jak i na adaptację architektury parkowej do zmieniających się oczekiwań użytkowników. To, co kiedyś było piękne i nowoczesne, powoli ulega zużyciu i nie przystaje do oczekiwań mieszkańców korzystających z parku. W Grodzisku zachowały się dziewiętnastowieczne kroniki, w których na przemian czytamy o: „obszernym pięknym parku, starymi drzewami zapełnionym", by kilka stron dalej, przeczytać słowa innego kronikarza: „Park ten osobliwego dziś nic nie przedstawia; bo, jak wiele tego rodzaju u nas, daje się spotykać w zaniedbaniu".

Przed realizacją projektu infrastrukturę parkową stanowiły tylko alejki ziemne i utwardzone oraz oświetlenie. Do komfortowego wypoczynku brakowało zagospodarowanych ciągów spacerowych, typowych dla tego typu architektury - miejsc zacisznych, estetycznych i różnorodnych pod względem biologicznym. Sporą niedogodnością był brak mostków i kładek przez rzekę. Walory parku obniżał też brak placu zabaw dla dzieci.
Dzięki funduszom unijnym, rewitalizacja tego centralnego miejsca na mapie Grodziska przyniosła i wciąż przynosi uznanie wśród mieszkańców i zachwyt przyjezdnych. Zrewitalizowano szatę roślinną, podsadzono nowe drzewa i krzewy, pojawiła się kwietna łąka i ogród różany. Mostki na rzece zostały przebudowane, utworzono ścieżki dydaktyczne, powstały fontanny oraz oczekiwany duży plac zabaw dla dzieci. Warto dodać, że jego podłoże wykonano w kilku kolorach oznaczających przeznaczenie poszczególnych fragmentów placu dla rocznych grup wiekowych. Jednym słowem, w wyniku rewitalizacji wzbogacono układ funkcjonalno przestrzenny parku, wydobywając jego walory.

WILLA „RADOGOSZCZ"

Willa „Radogoszcz" — to trzeci z rewitalizowanych fragmentów Grodziska Mazowieckiego, nieruchomość położona jest przy ul. H. Sienkiewicza 31, w centrum miasta. Od samego początku dziewiętnastowieczna perełka architektoniczna miała w sobie potencjał, przydający blasku otaczającym ją osiedlom. Wybudowana około roku 1885 roku jest budynkiem zabytkowym, wpisanym do rejestru Zabytków Województwa Mazowieckiego i należącym do najważniejszych zabytków miasta. Pierwotnie willa była obiektem rezydencjonalnym, usytuowanym wśród zieleni otaczającego ją parku. W latach powojennych budynek poddano generalnej przebudowie na potrzeby kwaterunku, a w późniejszych okresach wykonywano remonty o charakterze kosmetycznym.
Rewitalizacja tej zabytkowej willi polegała na kompleksowym remoncie, adaptacji obiektu na galerię etnograficzną i zagospodarowaniu terenu. Willa Radogoszcz jest jedynie częścią Ośrodka Kultury Gminy, ale z pewnością tą najbardziej klimatyczną, reprezentacyjną i - co nikogo nie dziwi – ulubioną zarówno przez najstarszych, jak i najmłodszych mieszkańców Grodziska. Głównym zadaniem placówki jest ochrona i popularyzacja dziedzictwa kulturowego ze szczególnym uwzględnieniem gminy i powiatu grodziskiego. Na co dzień, jest to miejsce spotkań i wydarzeń. W placówce organizowane są liczne imprezy artystyczne i popularyzatorskie skierowane do dorosłych, młodzieży i dzieci.
W Radogoszczy odbywają się wernisaże, wystawy, „żywe lekcje historii". Tu mieści się niezwykła galeria etnograficzna eksponująca „stare zawody" związane tradycją i kulturą Grodziska.
Swoją siedzibę znalazło tam Biuro Rewitalizacji Miasta skupiające szereg inicjatyw na rzecz odnowy Grodziska Mazowieckiego oraz realizujące kolejne etapy rewitalizacji znajdujące się w Lokalnym Programie Rewitalizacji Miasta. Mieszkańcy zgodnie przyznają, że przywrócenie willi jej dawnej świetności oraz zagospodarowanie obiektu na cele kulturalno-społeczne, podniosło atrakcyjność turystyczną miasta i zagwarantowało niestandardowe usługi kulturalne.
Przeprowadzona w Grodzisku Mazowieckim rewitalizacja, zwiększyła atrakcyjność miasta, przywracając mieszkańcom stawy Goliana, park i willę Radogoszcz, które zyskały nową funkcję terenów rekreacyjno – sportowo – kulturalnych. Rewitalizacja to nie prosta rekonstrukcja czy odbudowa zniszczonych obiektów. Wręcz przeciwnie – oznacza ona proces zmian przestrzennych, technicznych, społecznych i gospodarczych podjętych w interesie publicznym. Ich celem jest wyprowadzenie obszaru z sytuacji kryzysowej, przywrócenie mu dawnych funkcji oraz stworzenie warunków do jego dalszego efektywnego rozwoju.
Przykład Grodziska Mazowieckiego pokazuje, że tego typu inwestycje są niezwykle istotnym elementem dla kultywowania dziedzictwa przyrodniczego i historycznego miast. W powiązaniu i w kooperacji, przywrócone tereny i obiekty służą interesom gospodarczym, mieszkańcom i poprawie sąsiedztwa, między innymi poprzez projekty kulturowe, aktywności sportowe oraz odbudowę przestrzeni zielonych.

Poddziałanie 5.2
Rewitalizacja miast
Tytuł projektu: ***Rewitalizacja wielofunkcyjnych obszarów centrum Grodziska Mazowieckiego", etap I – Tereny zielone i zabytki miasta.***
Beneficjent: Grodzisk Mazowiecki
Całkowita wartość projektu: 19 266 285,37zł
Kwota dofinansowania: 15 877 500,87 zł

ODNOWA TKANKI MIEJSKIEJ WARSZAWY

W każdym mieście na świecie znajdziemy miejsca reprezentacyjne oraz takie, które mają swój potencjał i czekają na kolejną szansę rozwoju. Dlatego rewitalizacja jest procesem, który trwa i który się nigdy nie skończy. Nie inaczej jest w dynamicznie rozwijającej się Warszawie, gdzie „ząb czasu", czy inne rozłożenie priorytetów sprawiły, że ciągle znajdujemy miejsca do rewitalizacji. Dobrze zarządzane miasto potrafi jednak wykorzystywać sprzyjające okoliczności, by jak Warszawa, z udziałem środków zewnętrznych przywrócić majestat kolejnym obiektom i poprawić warunki życia mieszkańców.

Pomysł przywrócenia świetności niektórym zabytkom i ożywienie kolejnych dzielnic Warszawy, powstał ponad dekadę temu. Podczas sesji rady m. st. Warszawy, która odbyła się 8 maja 2008, uchwalony został Lokalny Program Rewitalizacji m. st. Warszawy na lata 2005-2013, który stał się swoistą strategią rewitalizacji, obejmującej działania o charakterze przestrzennym, społecznym oraz gospodarczym. Lokalny Program Rewitalizacji wdrażany miał być poprzez dzielnicowe Mikroprogramy Rewitalizacji, a jego zadaniem była koordynacja wybranych polityk miasta na obszarach objętych rewitalizacją oraz wsparcie dzielnic w prowadzeniu działań ukierunkowanych na przywracanie do życia i zrównoważony rozwój określonych obszarów, które utraciły dotychczasowe funkcje społeczne i gospodarcze. Nadrzędnym celem programu stała się odnowa i ożywienie wybranych, obecnie kryzysowych obszarów miasta stołecznego Warszawy.

W 2011 r. projekt „Rewitalizacja wybranych obszarów kryzysowych m. st. Warszawy w aspekcie ochrony zabytków, poprawy jakości przestrzeni publicznej oraz społeczno – kulturowym" zakwalifikowany został do dofinansowania z Regionalnego Programu Operacyjnego Priorytet V Działanie 5.2 Rewitalizacja miast. Natomiast 9 lipca 2012 roku, pomiędzy m. st. Warszawa a Zarządem Województwa Mazowieckiego podpisana została umowa o dofinansowanie projektu. Miasto reprezentował wiceprezydent Michał Olszewski, natomiast ze strony Zarządu Województwa Mazowieckiego, sygnatariuszem umowy byli: Marszałek Województwa Mazowieckiego Adam Struzik, oraz Wiesław Raboszuk, Członek Zarządu Województwa Mazowieckiego.

- Każda podpisywana umowa, to kolejny sukces i bardzo duża pomoc ze strony Unii Europejskiej. Staramy się pozyskiwać środki zewnętrzne w każdy możliwy sposób i liczy się dla nas każda złotówka, która pozwoli zmieniać oblicze Warszawy. Chcę powiedzieć, że od 2007 roku ponad 60 mln zł zostało wydane na stołeczne teatry – mówiła Prezydent m. st. Warszawy, Hanna Gronkiewicz-Waltz, po podpisaniu umowy.

Ze względu na złożony charakter obszarów kryzysowych, występujących na terenie Warszawy projekt podzielony został na działania w ramach trzech aspektów: ochrony zabytków, poprawy jakości przestrzeni publicznej oraz społeczno-kulturowym.

Pierwszy z nich zrealizowany został poprzez zadanie: „Remont i konserwacja Murów Obronnych Starego Miasta w Warszawie". Zły stan techniczny oraz konserwatorski murów, był kluczowym elementem projektu, bowiem dotyczył najbardziej reprezentacyjnej części stolicy. W ramach prac przeprowadzono kompleksowy remont i konserwację tego cennego i unikalnego zabytku narodowego, zlokalizowanego w samym centrum stolicy Polski. Znaczenie murów obronnych jest niebagatelne, bowiem są one elementem historycznego Traktu Królewskiego, który wraz z zamkniętymi w obrębie muru obiektami Starówki, został wpisany na listę Światowego Dziedzictwa Kultury UNESCO. Dzięki renowacji murów Starego Miasta przestrzeń publiczna nabrała nowego waloru, co przyczynia się do promowania Mazowsza oraz Warszawy jako miejsca przyjaznego mieszkańcom, turystom i inwestorom.

Poprawę jakości przestrzeni publicznej osiągnięto poprzez zadania „Rewitalizacja przestrzeni ulicy Białostockiej" oraz „Modernizacja budynku przy ulicy Reja 9 wraz z rewitalizacją przestrzeni publicznej przy Teatrze Ochoty".

Ulica Białostocka położona jest na terenie dzielnicy Praga Północ. W latach 2000-2002 ze środków miasta dokonano przebudowy części ulicy na odcinku od ul. Targowej do ul. Markowskiej. W ramach zadania „Rewitalizacja przestrzeni ulicy Białostockiej" wykonano modernizację dalszej części ulicy na odcinku od ul. Markowskiej do ul. Radzymińskiej. Remont objął obszar o powierzchni 17 370 m2. W ramach projektu Komeda Rejonowa Policji Warszawa VI, przeprowadziła też szkolenie z zasad ruchu drogowego i bezpiecznego poruszania się na drodze dla dzieci z przedszkola nr 174 i 163 przy ulicy Markowskiej oraz uczniów klas wczesnoszkolnych ze szkoły podstawowej z oddziałami integracyjnymi nr 73 przy ulicy Białostockiej.

Z kolei budynek przy ul. Reja 9, wraz z sąsiadującym zieleńcem przy Teatrze Ochoty, znajdują się na terenie wpisanym w spis zabytków Kolonii Lubeckiego. Sąsiaduje ona bezpośrednio z innymi pozycjami spisu zabytków: Kolonią im. St. Staszica, Stacją Filtrów i Wodociągów oraz Zieleńcem Wielkopolski.

Modernizację budynku teatru przeprowadzono burząc lub przebudowując współczesne przybudówki oraz rozbudowując pierwotną bryłę budynku w sposób uzgodniony ze Stołecznym Konserwatorem zabytków. W ten sposób zachowując dotychczasową funkcję budynku, można go było wzbogacić o nową ofertę. Stworzono m. in.: ogród zimowy, zaplecze magazynowe dla teatru oraz całoroczna kawiarenkę.

Ponadto powstał mini amfiteatr, idealnie sprawdzający się latem. Specjalnie na tę porę roku zbudowano też letnią kawiarnię z tarasem, pełniącym jednocześnie funkcję widowni dla mini amfiteatru.
Aspekt społeczno - kulturowy został zrealizowany poprzez zadania „Rozbudowa budynku w Parku Achera na cele kulturalno–społeczne i opiekuńcze" oraz „Rozbudowa i modernizacja Domu Dziennego Pobytu Centrum Złotego Wieku" w dzielnicy Rembertów.
Budynek znajdujący się przy ul. Walerego Sławka na terenie Parku Achera był niemal zapomniany. Z powodu stanu technicznego od lat nie był wykorzystywany i tylko modernizacja mogła go przywrócić do życia i zwrócić okolicznym mieszkańcom. Aby jednak tak się stało, konieczna była jego całkowita przebudowa. W wyniku realizacji projektu powstał budynek parterowy, podpiwniczony, z poddaszem użytkowym. Środkowa część budynku jest dwukondygnacyjna. W budynku mieści się dom dziennego pobytu dla emerytów i rencistów. Użytkownikami lokali są też organizacje pozarządowe. Największa z sal przeznaczona jest do celów szkoleniowych i kulturalnych. Kolejnym elementem zadania było odrestaurowanie starej zieleni wokół obiektów kultury i w przestrzeni międzyblokowej.
Zadanie dotyczące rozbudowy i modernizacji budynku Domu Dziennego Pobytu znajdującego się w dzielnicy Rembertów przy ul. Plutonowych 10. celem dostosowania istniejącego obiektu oraz jego otoczenia do potrzeb społecznych oraz zapewnienia standardów jakościowych obowiązujących w UE. Rozbudowę zaprojektowano z myślą o nawiązaniu do architektury budynku istniejącego. Jest to budynek dwukondygnacyjny podpiwniczony.
Inwestycje zrealizowane w ramach projektu przyczyniły się do pełniejszego wykorzystania potencjału turystycznego Warszawy oraz promocji miasta dzięki modernizacji ogólnodostępnej infrastruktury o charakterze turystycznym, społecznym i kulturalnym. W miejsce zdegradowanego obszaru objętego projektem, powstała infrastruktura pozwalająca na aktywizację i integrację mieszkańców, w tym młodzieży i osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. Realizacja, która prowadzona była w latach 2007-2014 umożliwiła odnowę tkanki miejskiej wybranych obszarów problemowych m. st. Warszawy oraz przyczyniła się do wyrównania różnic w aspekcie społecznym, ekonomicznym i przestrzennym.

Do długookresowych oddziaływań projektu należy zaliczyć również:

- podniesienie atrakcyjności Dzielnicy Śródmieście wynikające z pełniejszego wykorzystania potencjału turystycznego tej części miasta,
- podniesienie konkurencyjności Miasta Stołecznego Warszawy w ujęciu ponadregionalnym i krajowym,
- kształtowanie pożądanych zjawisk społecznych tj. aktywizacji społecznej i kulturalnej społeczeństwa dzielnicy, integracji mieszkańców Dzielnicy Śródmieście,
- rozwój gospodarczy obszaru dzielnicy wynikający z poprawy warunków prowadzenia działalności gospodarczej głównie w branży turystycznej i około turystycznej,
- podniesienie poziomu zamożności mieszkańców dzielnicy wynikające ze zwiększonej aktywności gospodarczej,
- zmniejszenie skali występowania negatywnych zjawisk społecznych będących efektem złego stanu materialnego społeczeństwa,
- umocnienie funkcji kulturotwórczej i społecznej Warszawy,
- wzmocnienie potencjału endogenicznego miasta wpływające na aktywizację społeczno-gospodarczą jego obszaru,
- wzmocnienie funkcji edukacyjnej rewitalizowanego obiektu, poprzez zachęcenie mieszkańców Warszawy, w tym młodzieży szkolnej, do pogłębiania wiedzy na temat dziedzictwa kulturowego i wzmacniania świadomości historycznej w oparciu o program działań,
- promocyjno-edukacyjnych związanych z obiektem,
- rewitalizacja obszaru Dzielnicy Śródmieście.

Zdaniem Wiesława Raboszuka, wicemarszałka województwa mazowieckiego, Warszawa jest bardzo aktywnym beneficjentem, który do tej pory zrealizował kilkadziesiąt projektów o wartości ponad 800 mln zł, z czego przeszło 500 mln zł udało się pozyskać z Unii Europejskiej.

Działanie: 5.2
Rewitalizacja miast
Tytuł projektu: ***Rewitalizacja wybranych obszarów kryzysowych m.st. Warszawy w aspekcie ochrony zabytków, poprawy jakości przestrzeni publicznej oraz społeczno – kulturowym***
Beneficjent: Miasto Stołeczne Warszawa
Całkowita wartość projektu: 30 190 215,52 zł
Kwota dofinansowania: 17 480 695,61 zł

PLANOWANE KONKURSY W RAMACH RPO WM

Rok 2015 jest okresem intensywnych prac związanych z rozpoczęciem wdrażania perspektywy finansowej 2014-2020 i Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego. Mazowiecka Jednostka Wdrażania Programów Unijnych ogłosiła dotychczas kilkanaście konkursów o dofinansowanie projektów. Obecnie beneficjenci mogą ubiegać się o wsparcie w ramach konkursów ogłoszonych w listopadzie dla następujących działań:

DZIAŁANIE 5.1 DOSTOSOWANIE DO ZMIAN KLIMATU

Termin naboru od 30 listopada 2015 r. do 30 grudnia 2015 r.
Typy projektów:
Projekty dotyczące tworzenia systemów wczesnego ostrzegania przed zjawiskami katastrofalnymi[1].
Beneficjentami są:

- jednostki samorządu terytorialnego (JST), ich związki i stowarzyszenia,
- jednostki organizacyjne JST posiadające osobowość prawną,
- podmioty wykonujące usługi publiczne na zlecenie jednostek samorządu terytorialnego, w których większość udziałów lub akcji posiada samorząd,
- PGL Lasy Państwowe i jego jednostki organizacyjne.

DZIAŁANIE 5.4 OCHRONA BIORÓŻNORODNOŚCI

Termin naboru od 30 listopada 2015 r. do 30 grudnia 2015 r.
Typy projektów:

- budowa i modernizacja niezbędnej infrastruktury związanej z ochroną, przywróceniem właściwego stanu siedlisk przyrodniczych i gatunków poprzez: budowę i rozbudowę infrastruktury np.: pracownie badawcze, wylęgarnie jaj i ikry, azyle dla zwierząt, pogłębianie i oczyszczanie naturalnych zbiorników wodnych, budowę zastawek i innych urządzeń wodnych w celu poprawy siedlisk bytowania chronionych gatunków, urządzenia do inwentaryzacji i monitoringu gatunków,
- ochrony in-situ i ex-situ zagrożonych gatunków i siedlisk przyrodniczych m.in. poprzez: wykaszanie i odkrzaczanie, wysiew nasion, nasadzenia, introdukcję i reintrodukcję osobników gatunków chronionych i zagrożonych, uprawy zachowawcze, usuwanie obcych gatunków inwazyjnych z terenów cennych przyrodniczo,
- ograniczenia negatywnego oddziaływania ruchu turystycznego i promujące lokalne zasoby przyrodnicze dotyczące infrastruktury mającej na celu ograniczanie negatywnego oddziaływania turystyki na obszary cenne przyrodniczo oraz rozwoju edukacji i promowania form ochrony przyrody: ścieżki przyrodnicze, turystyka kajakowa, urządzenia turystyczne (wieże i pomosty widokowe, wiaty i inne).

Beneficjentami są:

- jednostki samorządu terytorialnego (JST), ich związki i stowarzyszenia,
- jednostki organizacyjne JST posiadające osobowość prawną,
- podmioty wykonujące usługi publiczne na zlecenie jednostek samorządu terytorialnego, w których większość udziałów lub akcji posiada samorząd,
- podmioty wybrane w drodze ustawy z dnia 29 stycznia 2004r. Prawo zamówień publicznych (Dz. U. z 2013 r., poz. 907 z późn. zm.),
- PGL Lasy Państwowe i jego jednostki organizacyjne.

DZIAŁANIE 10.1 KSZTAŁCENIE I ROZWÓJ DZIECI I MŁODZIEŻY PODDZIAŁANIE 10.1.1. EDUKACJA OGÓLNA

Termin naboru od 30 listopada 2015 r. do 16 grudnia 2015 r.
Typy projektów:

1. Kształcenie kompetencji kluczowych niezbędnych na rynku pracy oraz właściwych postaw i umiejętności (kreatywności, innowacyjności oraz pracy zespołowej)[2]:
2. Tworzenie warunków dla nauczania opartego na metodzie eksperymentu[3]:
3. Korzystanie z technologii informacyjno-komunikacyjnych oraz rozwijanie kompetencji informatycznych[4]:

[1] Aplikując o środki finansowe w ramach działania 5.1 beneficjent musi wziąć pod uwagę Rekomendacje Wojewody Mazowieckiego dla budowy zintegrowanego systemu ostrzegania i alarmowania ludności o zagrożeniach dla Województwa Mazowieckiego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego 2014 – 2020. W przypadku braku rekomendacji dla danej jednostki samorządu terytorialnego, należy zwrócić się do Wojewody Mazowieckiego o wystosowanie indywidualnej rekomendacji.

Beneficjenci:
O dofinansowanie projektu ubiegać mogą się wszystkie podmioty – z wyłączeniem osób fizycznych (nie dotyczy osób prowadzących działalność gospodarczą lub oświatową na podstawie przepisów odrębnych).

DZIAŁANIE 10.3 DOSKONALENIE ZAWODOWE
PODDZIAŁANIE 10.3.1 DOSKONALENIE ZAWODOWE UCZNIÓW (NAUCZYCIELE)

Termin naboru od 30 listopada 2015 r. do 14 grudnia 2015 r.
Typy projektów:

1. Doskonalenie umiejętności i kompetencji zawodowych nauczycieli zawodu i instruktorów praktycznej nauki zawodu obejmujące:
   - kursy kwalifikacyjne lub szkolenia doskonalące związanej z nauczanym zawodem, w tym organizowane i prowadzone przez kadrę ośrodków doskonalenia nauczycieli lub trenerów przeszkolonych w ramach PO WER,
   - praktyki lub staże w instytucjach z otoczenia społeczno-gospodarczego szkół lub placówek systemu oświaty prowadzących kształcenie zawodowe, w tym przede wszystkim w przedsiębiorstwach lub u pracodawców działających na obszarze, na którym znajduje się dana szkoła lub placówka systemu oświaty,
   - studia podyplomowe przygotowujące do wykonywania zawodu nauczyciela przedmiotów zawodowych albo obejmujące zakresem tematykę związaną z nauczanym zawodem (branżowe, specjalistyczne),
   - budowanie lub moderowanie sieci współpracy i samokształcenia,
   - realizację programów wspomagania,
   - programy walidacji i certyfikacji wiedzy, umiejętności i kompetencji niezbędnych w pracy dydaktycznej, ze szczególnym uwzględnieniem nadawania uprawnień egzaminatora w zawodzie instruktorom praktycznej nauki zawodu na terenie przedsiębiorstw,
   - wykorzystanie n narzędzi, metod lub form pracy wypracowanych w ramach projektów, w tym pozytywnie zwalidowanych produktów projektów innowacyjnych, zrealizowanych w latach 2007-2013 w ramach PO KL.

Beneficjenci:
O dofinansowanie projektu ubiegać mogą się wszystkie podmioty – z wyłączeniem osób fizycznych (nie dotyczy osób prowadzących działalność gospodarczą lub oświatową na podstawie przepisów odrębnych).

DZIAŁANIE 10.3 DOSKONALENIE ZAWODOWE
PODDZIAŁANIE 10.3.1 DOSKONALENIE ZAWODOWE UCZNIÓW (DORADZTWO)

Termin naboru od 30 listopada 2015 r. do 18 grudnia 2015 r.
Typy projektów:

1. Rozwój doradztwa edukacyjno-zawodowego:
   - uzyskiwanie kwalifikacji doradców edukacyjno-zawodowych przez osoby realizujące zadania z zakresu doradztwa edukacyjno - zawodowego w szkołach i placówkach, które nie posiadają kwalifikacji z tego zakresu oraz podnoszenie kwalifikacji doradców edukacyjno - zawodowych, realizujących zadania z zakresu doradztwa edukacyjno - zawodowego w szkołach,
   - tworzenie w gimnazjach, szkołach ponadgimnazjalnych, centrach kształcenia ustawicznego, CKZiU lub innych zespołach realizujących zadania zbieżne z zadaniami CKZiU Szkolnych Punktów Informacji i Kariery (SPInKa) umożliwiających realizację doradztwa edukacyjno – zawodowego dla uczniów, słuchaczy szkół lub placówek systemu oświaty i osób dorosłych,
   - zewnętrzne wsparcie szkół w obszarze doradztwa edukacyjno – zawodowego.
2. Rozwój współpracy szkół lub placówek systemu oświaty prowadzących kształcenie zawodowe z ich otoczeniem społeczno-gospodarczym:
   - współpracę w dostosowywaniu oferty edukacyjnej w szkołach i w formach pozaszkolnych do potrzeb regionalnego i lokalnego rynku pracy,
   - wykorzystanie rezultatów projektów, w tym pozytywnie zwalidowanych produktów projektów innowacyjnych zrealizowanych w latach 2007-2013 w ramach PO KL.

Beneficjentami konkursu mogą być wszystkie podmioty – z wyłączeniem osób fizycznych (wyłączenie z konkursu nie dotyczy osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą lub oświatową na podstawie przepisów odrębnych).
W grudniu Mazowiecka Jednostka Wdrażania Programów Unijnych zaplanowała ogłoszenie kolejnych naborów wniosków w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego 2014-2020. Poniżej przedstawiono charakterystykę poszczególnych konkursów.

DZIAŁANIE 1.2 DZIAŁALNOŚĆ BADAWCZO-ROZWOJOWA PRZEDSIĘBIORSTW

Typy projektów:
Bony na projekty badawczo rozwojowe, pozwalające przedsiębiorstwom rozpoczęcie współpracy z jednostkami naukowymi lub nabycie doświadczenia w prowadzeniu prac badawczo-rozwojowych – w mniejszej skali, do wartości kilkudziesięciu tysięcy złotych.
Beneficjentami konkursu mogą być przedsiębiorstwa.

DZIAŁANIE 4.2 EFEKTYWNOŚĆ ENERGETYCZNA

Typy projektów:
Przedmiotem konkursu jest termomodernizacja budynków użyteczności publicznej. W ramach omawianego działania wspierane będą inwestycje z zakresu poprawy efektywności energetycznej, w tym: głęboka modernizacja energetyczna budynków wraz z wymianą źródeł ciepła oraz możliwością zastosowania odnawialnych źródeł energii.
Beneficjentami konkursu mogą być:
- JST, ich związki i stowarzyszenia,
- jednostki organizacyjne JST posiadające osobowość prawną,
- jednostki sektora finansów publicznych posiadające osobowość prawną,
- instytucje kultury,
- szkoły wyższe,

[2, 3, 4] Szczegółowy zakres typów projektów, które mogą być realizowane w ramach konkursu dostępny jest na stronie http://funduszedlamazowsza.eu/nabory-wnioskow/10-1-ksztalcenie-i-rozwoj-dzieci-i-mlodziezy-10-1-1-edukacja-ogolna.html

- kościoły i związki wyznaniowe oraz osoby prawne kościołów i związków wyznaniowych,
- NGO,
- PGL Lasy Państwowe i jego jednostki organizacyjne.

DZIAŁANIE 8.2 AKTYWIZACJA ZAWODOWA OSÓB NIEAKTYWNYCH ZAWODOWO

Typy projektów:
W ramach działania 8.2. przewiduje się wdrożenie elementów pakietu narzędzi na rzecz zwiększania stopnia wykorzystania rezerw regionalnego rynku pracy, składającego się z typów operacji wymienionych w ustawie z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, w tym: diagnozowanie indywidualnej sytuacji uczestników projektów i pomoc w aktywnym poszukiwaniu pracy, podnoszenie lub zmianę kwalifikacji zawodowych oraz ich lepsze dostosowanie do potrzeb rynku pracy, pomoc w zdobyciu doświadczenia zawodowego. Wsparciem objęte zostaną osoby będące w szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy.
Beneficjentami mogą być wszystkie podmioty – z wyłączeniem osób fizycznych (wyłączenie z konkursu nie dotyczy osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą lub oświatową na podstawie przepisów odrębnych), dużych przedsiębiorstw oraz PUP.

DZIAŁANIE 9.2 USŁUGI SPOŁECZNE I USŁUGI OPIEKI ZDROWOTNEJ
PODDZIAŁANIE 9.2.1 ZWIĘKSZENIE DOSTĘPNOŚCI USŁUG SPOŁECZNYCH

Typy projektów:
Konkurs zakłada realizację projektów takich jak: pomoc dla dzieci i rodzin zagrożonych dysfunkcją, obejmująca wsparcie systemu pieczy zastępczej, w tym rozwój usług społecznych w celu integracji dzieci i młodzieży z grup szczególnie narażonych na wykluczenie społeczne, w tym np. tworzenie placówek wsparcia dziennego, świetlic środowiskowych, klubów etc.
Beneficjentami mogą być:

- wszystkie podmioty, z wyłączeniem osób fizycznych (nie dotyczy osób prowadzących działalność gospodarczą lub oświatową), w tym m.in.: samorządy lokalne i ich jednostki, podmioty aktywnie zaangażowane w integrację społeczną, środowiskowe domy samopomocy, organizacje pozarządowe, partnerstwa tych podmiotów, czy też Lokalne Grupy Działania.

DZIAŁANIE 10.3 DOSKONALENIE ZAWODOWE
PODDZIAŁANIE 10.3.1 DOSKONALENIE ZAWODOWE UCZNIÓW

Typy projektów:
W ramach poddziałania 10.3.1 RPO WM zaplanowano konkurs na następujące typy projektów:

- podnoszenie umiejętności oraz uzyskiwanie kwalifikacji zawodowych przez uczniów i słuchaczy szkół lub placówek systemu oświaty prowadzących kształcenie zawodowe, uczniów lub słuchaczy szkół gimnazjalnych (wyłącznie w zakresie doradztwa edukacyjno-zawodowego) i ponadgimnazjalnych, szkół lub placówek systemu oświaty prowadzących kształcenie ogólne;
- tworzenie w szkołach lub placówkach systemu oświaty prowadzących kształcenie zawodowe (tj. centrów kształcenia zawodowego i ustawicznego i/lub jednostek systemu oświaty realizujących zadania CKZIU) warunków odzwierciedlających naturalne warunki pracy właściwe dla nauczanych zawodów;
- rozwój współpracy szkół lub placówek systemu oświaty prowadzących kształcenie zawodowe z ich otoczeniem społeczno-gospodarczym.

Beneficjentami w ramach działania 10.3.1. mogą być wszystkie podmioty, z wyłączeniem osób fizycznych (nie dotyczy osób prowadzących działalność gospodarczą lub oświatową).
Wszystkie ogłoszenia wraz z dokumentacją konkursową dostępne już są lub będą na stronie www.funduszedlamazowsza.eu, 30 dni przed planowanym konkursem. Informacje o naborach wniosków można uzyskać w mazowieckiej sieci Punktów Informacyjnych Funduszy Europejskich działającej przy Mazowieckiej Jednostce Wdrażania Programów Unijnych. Zapraszamy Państwa do kontaktu telefonicznego pod numerem 801-101-101, mailowego punkt_kontaktowy@mazowia.eu, jak również osobistego w siedzibach Punktów Informacyjnych oraz podczas organizowanych wspólnie z instytucjami publicznymi Mobilnych Punktów Informacyjnych.

PO 6. FORUM ROZWOJU MAZOWSZA – MAZOWSZE STAWIA NA INNOWACJE I WSPÓŁPRACĘ

Najlepsze w historii – w zgodnej opinii organizatorów oraz uczestników – Forum Rozwoju Mazowsza. 6. edycja przyciągnęła na stadion PGE Narodowy w Warszawie prawie 2000 uczestników. Na trzech scenach odbyło się ponad 60 debat, prelekcji oraz warsztatów poruszających wiele istotnych tematów w kontekście dalszego rozwoju Mazowsza.

– Bez wątpienia było to największe wydarzenie konferencyjne, dotyczące wyzwań, jakie stoją przed regionem w kontekście nowej perspektywy unijnej. Chcemy ją wykorzystać efektywnie, szczególnie w obszarze transferu technologii. Musimy budować wzajemne zaufanie między wszystkimi uczestnikami tego procesu, tj. środowiskiem administracji, nauki i biznesu. Ponownie udało nam się spotkać w tak dużym gronie. Padały deklaracje, że forma wydarzenia pozwoliła na nawiązanie cennych kontaktów, które w przyszłości będą mogły skutkować kolejnymi, ciekawymi przedsięwzięciami – mówi Mariusz Frankowski, dyrektor Mazowieckiej Jednostki Wdrażania Programów Unijnych, będącej organizatorem Forum.

Mazowsze dysponuje potężnym, wielomiliardowym budżetem ze środków europejskich, z których na rynek i rozwój przedsiębiorczości przeznaczone zostanie aż 23% alokacji programu, czyli 491,5 mln euro. Zdecydowany nacisk położony zostanie na urynkowienie prac badawczo-rozwojowych (B+R), większe zaangażowanie przedsiębiorstw w tych obszarach i zastosowanie innowacyjnych rozwiązań w firmach. Właśnie ze względu na tak znaczącą koncentrację środków w obszarze innowacyjności, najwięcej debat tegorocznej edycji Forum poświęcono omawianiu zasad współpracy między sektorem biznesu – dużymi korporacjami, firmami przemysłowymi, małymi i średnimi przedsiębiorstwami, a sektorem nauki – placówkami edukacyjnymi, uczelniami wyższymi i ośrodkami badawczymi.

– Istnieje niewiele miejsc oraz momentów, w których można jednocześnie spotkać przedstawicieli tak wielu branż i specjalizacji – twierdzi prof. dr hab. inż. Jan Schmidt, rektor Politechniki Warszawskiej, będącej partnerem naukowym Forum. I dodaje: *– Mazowsze jest regionem, w którym skupiony jest ogromny potencjał intelektualny: studiuje tutaj około 300 tys. studentów, wiele osób pracuje na stanowiskach koncepcyjnych, w biurach projektów czy placówkach badawczo-rozwojowych. Aby wykorzystać ten potencjał, potrzebujemy miejsca, w którym możemy się spotykać i wymieniać poglądami.*

Ze względu na potrzebę zorganizowania platformy współpracy między nauką i biznesem a także na nową perspektywę unijną, tegoroczna edycja Forum dedykowana była szeroko pojętej innowacyjności.

– Tylko nieliczne innowacje mają szanse odnieść rynkowy sukces. Jednak w dłuższej perspektywie większe ryzyko ponoszą przedsiębiorstwa, które nie decydują się na ich wprowadzanie. Kluczem do sukcesu jest zrozumienie zasad współpracy pomiędzy podmiotami posiadającymi nowatorskie rozwiązania – zauważa Magdale-

na Jackowska-Rejman, prezes techBrainers, partnera programowego Forum. – *Dlatego też podczas Forum rozmawialiśmy m.in. o realizacji zasad open innovation, skutecznych narzędziach klastrowych pozwalających budować przewagę konkurencyjną firm i regionów czy różnych modelach pozyskiwania nowych rozwiązań dzięki akceleracji startupów. Tegoroczne Forum dostarczyło wszystkim uczestnikom solidną dawkę wiedzy na temat rozwoju dzięki innowacjom i nowym technologiom.*

Przedstawiciele największych korporacji, ale także nowoczesnych małych i średnich przedsiębiorstw z uwagą przyglądali się najciekawszym rozwiązaniom, podnoszącym efektywność prac badawczo-rozwojowych w biznesie, prezentowanym przez ekspertów i praktyków z Polski oraz zagranicy. Nie zabrakło też konkretnych pytań i odpowiedzi z obszaru finansowania innowacji i priorytetów polityki energetycznej, klastrowej czy zwiększenia udziału sektora prywatnego w przedsięwzięciach rewitalizacyjnych i ogólnie publiczno-prywatnych. Prezentacje zawierały diagnozy dotyczące e-administracji Mazowsza, wykorzystania technologii informacyjno-komunikacyjnych w regionie oraz kto tak naprawdę czuwa nad bezpieczeństwem systemów informatycznych w administracji publicznej. Dyskusje definiowały pozycję samorządów w kreowaniu popytu na usługi telekomunikacyjne, a także rolę operatorów komercyjnych w kontekście budowy brakującej infrastruktury. Prezydenci miast przekonywali także, że polskie miasta opierając się na ideologii smart city mogą być zrównoważone i inteligentne. Kolejne dyskusje dotyczyły rozwoju zasobów ludzkich, inwestycji w obszar ekonomii społecznej, kreatywnej edukacji i kształcenia dostosowanego do potrzeb rynku pracy. Forum było też okazją do przeglądu informacji o dostępnych dotacjach na transfer technologii, bonach na innowacje czy bankowości jutra. Omawiano też rolę designu w strategii biznesowej, kosmiczne technologie przyszłości oraz tworzenie w regionie kampusów innowacji, które staną się miejscem spajającym potencjał naukowy regionu z doświadczeniem biznesu.

Zaproszeni do debaty rektorzy uczelni podkreślili znaczenie elementów takich jak: dydaktyka na najwyższym poziomie oparta o nowoczesne narzędzia i kształcenie projektowe, interdyscyplinarność edukacji, sprawna organizacja administracji oraz współpraca uniwersytetów z otoczeniem społeczno-gospodarczym. Jako ważne zadanie uczelni wskazano także wspieranie przedsiębiorczości wśród studentów i doktorantów, rozwijanie międzynarodowej współpracy, a także otwarcie na zmiany oraz transfer wiedzy do biznesu i związaną z nim komercjalizację wyników badań naukowych.

Kampusy uczelni to nie tylko budynki, ale także platformy dające możliwość tworzenia nowych koncepcji, przestrzeń otwarta dla studentów, a także dla osób spoza środowiska akademickiego, co pozwala na niezwykle istotną wymianę wiedzy i doświadczeń. Warszawskie uniwersytety mogą pochwalić się takimi projektami. Wojskowa Akademia Techniczna buduje nowe elementy kampusu otwarte na obecność środowisk biznesowych i nastawione na realizacje wspólnych projektów. Uniwersytet Warszawski dokłada wszelkich starań, żeby stać się miejscem otwartym dla mieszkańców Warszawy. Miasteczko studenckie z klubem studenta, mieszkaniami oraz przedszkolem a także 27 nowych laboratoriów to plany Uniwersytetu Stefana Kardynała Wyszyńskiego. Politechnika Warszawska, zaangażowana w Centrum Zaawansowanych Materiałów i Technologii oraz Centrum Zarządzania Innowacjami i Transferu Technologii, szansę widzi we współpracy z zewnętrznymi firmami i instytucjami oraz zapewnieniu studentom warunków do kreatywnej edukacji.

Ważnym tematem poruszanym podczas debaty było finansowanie rozwoju nowoczesnych kampusów i projektów rozwojowych uczelni. Jest ono obarczone podwyższonym ryzykiem, w związku z tym tradycyjne banki nieczęsto podejmują się dotowania takich przedsięwzięć. Kluczowa jest więc, oprócz pozyskiwania środków w ramach funduszy unijnych i Banku Gospodarstwa Krajowego, współpraca z sektorem prywatnym.

Sebastian Seeling podkreślił, że kreatywne, innowacyjne uniwersytety wymagają długoterminowej strategii rozwoju oraz planu zagospodarowania przestrzeni. Elementy te umożliwią uczelniom właściwe zarządzanie rozwojem oraz pomogą stworzyć mocną markę w coraz bardziej konkurencyjnym świecie akademickim. Zintegrowany i zrównoważony plan zagospodarowania przestrzeni to taki, który zapewnia przestrzeń na różne aktywności społeczne wewnątrz kampusu i na zewnątrz, biorąc pod uwagę potrzeby szerokiego grona interesariuszy.

W jaki sposób uczelnie wpływają na rozwój regionu? Podczas debaty podkreślano rolę kształcenia przyszłych elit intelektualnych i przyszłych innowacyjnych przedsiębiorców, a także zwrócono uwagę na bezpośrednią funkcję twórczą – innowacyjne kampusy zmieniają fizyczny obraz regionu, stanowią miejsca przyciągające nie tylko środowiska akademickie, a także absolwentów, mieszkańców i przedsiębiorców, a co za tym idzie, stają się centrum rozwoju innowacyjności i gospodarki regionu.

Uczestnicy Forum Rozwoju Mazowsza tłumnie odwiedzali Strefę Województwa Mazowieckiego, gdzie mogli poznać zasady, warunki i procedury związane z aplikowaniem o środki w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego 2014-2020, zdobyć informacje dotyczące nowej perspektywy finansowej, skorzystać z konsultacji ekspertów Głównego Punktu Informacyjnego Funduszy Europejskich, a także dowiedzieć się więcej o działalności i projektach realizowanych przez Partnerów Strefy. Liderem strefy Województwa Mazowieckiego była Mazowiecka Jednostka Wdrażania Programów Unijnych.

Najliczniej reprezentowany był Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego. Przedstawiciele Departamentu Rozwoju Regionalnego i Funduszy Europejskich oraz Departament Geodezji i Kartografii informowali m.in. o szczegółach Regionalnej Strategii Innowacji dla Mazowsza do 2020 roku, funkcjonowaniu grup roboczych ds. inteligentnych specjalizacji, konkursie „Innowator Mazowsza", projektach zintegrowanych baz wiedzy o Mazowszu oraz o funkcjonowaniu elektronicznej administracji w samorządach województwa mazowieckiego. Departament Rolnictwa i Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Departament Edukacji Publicznej i Sportu odpowiedzialne były za przekazywanie informacji m.in. na temat programów PROW 2014-2020, PO RYBY 2014-2020, programu „Leader", krajowej sieci obszarów wiejskich oraz programów stypendialnych.

Mazowieckie Biuro Planowania Regionalnego prezentowało Strategię Rozwoju Województwa Mazowieckiego do 2030 roku „Innowacyjne Mazowsze", Kontraktu Terytorialnego, Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego, Obszarów Funkcjonalnych Województwa Mazowieckiego. Na efektywności energetycznej, odnawialnych źródłach energii, planowaniu energetycznym na Mazowszu oraz zarządzaniu instrumentem pożyczkowym Jessica skupiła się Mazowiecka Agencja Energetyczna. Agencja Rozwoju Mazowsza S.A. przedstawiła projekt „Zwiększenie potencjału szkół zawodowych na Mazowszu", projekt „Eco driving – zielona jazda", zakres działania instytucji oraz plany na perspektywę finansową 2014-2020, a przedstawiciele Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Warszawie udzielali konsultacji w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020.

Wszystkie podmioty tworzące strefę Województwa Mazowieckiego dystrybuowały wśród osób zainteresowanych merytoryką ich działalności publikacje branżowe i tematyczne. Dodatkową atrakcją była foto-budka, w której odwiedzający chętnie robili sobie pamiątkowe zdjęcia.

Wśród wystawców i gości znalazły się również publiczne i prywatne podmioty, którym bliskie są idee wykorzystania synergii nowoczesnych ekologicznych, oszczędnych i efektywnych rozwiązań na rzecz podnoszenia komfortu życia mieszkańców i jakości otaczającego ich środowiska naturalnego.

Strefie „Smart City" przewodziły miasta Radom i Płock. Na przykładzie Berlina i projektu BeMobility zaprezentowano jak w modelowy sposób przebiegać powinien proces uzdrawiania i unowocześniania miasta, w którym kluczową rolę odgrywa integracja elektrycznej mobilności, energooszczędnego transportu publicznego wraz odnawialnymi źródłami energii. Transport zmienia się w bardzo szybkim tempie – potrzeba mobilności stale się zwiększa wraz z ekonomicznym rozwojem społeczeństwa, potrzebą efektywności energetycznej oraz coraz to łatwiejszym dostępem do nowych technologii. Dziś już wiemy, iż, aby sprostać tym potrzebom w przyszłości pojawią się nowe rodzaje transportu. Miasta muszą zatem dysponować nowymi, innowacyjnymi rozwiązaniami w zakresie mobilności. Obecnie prowadzone projekty dla miast, oparte na koncepcji smart city przewidują, iż transport powinien być dostępny na zawołanie: rowery, samochody oraz inne pojazdy elektryczne będą do dyspozycji mieszkańców w ramach jednego pakietu. Mobilność będzie usługą wspieraną przez inteligentne aplikacje oraz infrastrukturę. Wymaga to całościowego podejścia do planowania transportu w mieście, zrozumienia tkanki miejskiej, mieszkańców i ich zachowań oraz, co ważne, zintegrowanego systemu mobilności.

Najobszerniejszym punktem programu był panel ekspercki „Smart City na podstawie dobrych praktyk z miasta Płock", który poprowadziła Aneta Kłodaś, Dyrektor Zarządzająca, Bluevine Consulting. Na początek Jacek Terebus, Zastępca Prezydenta Miasta Płocka ds. Rozwoju i Inwestycji opowiedział o konieczności otwierania miast na potrzeby mieszkańców i sięgania po

najnowsze technologie na rzecz zwiększenia interaktywności. Przedstawił również główne założenia projektu SmartPłock, na który składa się cały szereg inicjatyw i realizowanych inwestycji, przyczyniających się do poprawy jakości życia i bezpieczeństwa mieszkańców, ograniczenia barier dla osób niepełnosprawnych i zwiększenia aktywności obywatelskiej. W ramach idei „smart" miasto, oprócz rewitalizacji budynków i modernizacji infrastruktury, wdraża cały szereg nowoczesnych rozwiązań, jak system dynamicznej informacji pasażerskiej i inteligentny system sterowania miasta.

„Idea smart od dawna przyświecała wszystkim naszym działaniom w Płocku, tylko kiedyś ukrywała się pod innymi pojęciami: gospodarność, oszczędność i efektywność" – powiedział Janusz Majchrzak, Prezes Zarządu, Komunikacji Miejskiej Płock.

Aleksandra Nocoń, Manager ds. Zrównoważonego Rozwoju z firmy BASF zwróciła uwagę na szczególną rolę, jaką w skutecznym wdrażaniu innowacyjnych idei odgrywa współdziałanie. Integracja, u podłoża której leżą wiedza, zrozumienie i przychylność, jest niezbędna do przynoszącego pozytywne rezultaty działania w obszarach związanych z ekologią i zrównoważonym rozwojem.

Inteligentne miasto to również zielony transport, dbający o środowisko naturalne poprzez redukcję emisji spalin. Katarzyna Lemańska, Dyrektor Marketingu i PR, Europa Środkowo-Wschodnia, BNP Paribas Real Estate Poland wskazała na ekonomiczne aspekty popularyzacji mobilności elektrycznej w Polsce. Brak wsparcia finansowego, ulg, dotacji i przywilejów dla użytkowników pojazdów elektrycznych skutecznie spowalnia tempo jej rozwoju.

„W Polsce, wzorem innych krajów europejskich, musimy wesprzeć rozwój mobilności elektrycznej poprzez uchwalenie konkretnych ustaw i wprowadzenie przepisów gwarantujących przywileje użytkownikom aut bezemisyjnych. To zadanie dla organów władzy państwowej i jednostek samorządu terytorialnego" – podsumowała Katarzyna Lemańska.

W Polsce koncepcja „inteligentnego miasta" jest obecnie w początkowej fazie rozwoju, ale dzięki dofinansowaniom unijnym rośnie zainteresowanie ideą smart city, a miasta zdobywają środki na realizację kolejnych przedsięwzięć.

Uczestnicy mieli również możliwość zapoznania się z warunkami nowego okresu programowania 2014-2020. Zorganizowane debaty, prezentacje oraz warsztaty pozwoliły wprowadzić wszystkich zainteresowanym w tematykę funduszy, przedstawić programy operacyjne, które realizowane będą w tej perspektywie finansowej oraz wyjaśnić „zawiłości" prawidłowego wypełniania wniossków o dofinansowanie projektów. Materiały, które prezentowane były podczas warsztatów dostępne są na stronie www.forumrozwojumazowsza.eu w zakładce Aktualności.

Forum Rozwoju Mazowsza organizowane jest już od sześciu lat i stanowi miejsce debat o najważniejszych wyzwaniach, jakie stoją przed stołecznym regionem w kontekście przyjętych programów unijnych. Co roku w konferencji uczestniczą przedstawiciele administracji samorządowej i biznesu. Formuła wydarzenia to unikalna okazja do dialogu pomiędzy wszystkimi uczestnikami procesu podziału i wdrażania unijnych dotacji w województwie, z udziałem krajowych i zagranicznych ekspertów. 6 Forum Rozwoju Mazowsza odbyło się w dniach 7-8 października 2015 na stadionie PGE Narodowy w Warszawie. Więcej informacji o Forum oraz materiały wypracowane podczas wydarzenia dostępne są na www.forumrozwojumazowsza.eu.

REGIONALNY PROGRAM OPERACYJNY WOJEWÓDZTWA MAZOWIECKIEGO
2014-2020 NA RZECZ ROZWOJU SZKOLNICTWA ZAWODOWEGO

Mało, kto ma jeszcze wątpliwości, czy warto inwestować w szkolnictwo zawodowe w Polsce, po latach ograniczania tego szkolnictwa, co w konsekwencji przyczyniło się do spadku zainteresowania tym typem szkół. Powszechnie już wiadomo, że wysokiej jakości szkolnictwo zawodowe daje gwarancje satysfakcjonującego zatrudnienia, co w konsekwencji przekłada się na wzrost gospodarczy kraju. Nie dziwi więc fakt, że edukacja zawodowa, która stoi na czele priorytetów społeczno – gospodarczych wysoko rozwiniętych krajów świata, zaczęła również w Polsce nabierać wysokiej rangi, czego dowodem może być m.in. priorytetowe ujęcie jej w programach operacyjnych polityki spójności na lata 2014-2020. Na szkolnictwo zawodowe w latach 2014-2020 zaplanowano ponad 1 mld euro z Europejskiego Funduszu Społecznego. Zdecydowana większość tych środków, bo aż 930 mln zostanie rozdysponowana w ramach Regionalnych Programów Operacyjnych.

Stan szkolnictwa zawodowego w woj. mazowieckim.
W województwie mazowieckim funkcjonuje 796 szkół zawodowych, techników, szkół policealnych, publicznych i niepublicznych, w których uczy się nieco powyżej 80 tys. uczniów i słuchaczy (dane CIE, stan na 27.03.2015r.). Szkolnictwo zawodowe w województwie mazowieckim boryka się z takimi samymi problemami, jak większość tego typu szkół w Polsce.
Wśród słabych punktów szkolnictwa zawodowego w woj. mazowieckim wymienia się:

- niewystarczająca jakość kształcenia praktycznego, zwłaszcza, we współpracy z pracodawcami;
- niedostateczny poziom doradztwa zawodowego;
- niskie możliwości doskonalenia umiejętności nauczycieli zawodu we współpracy z uczelniami i rynkiem pracy;
- słaba infrastruktura techniczna szkół, która nie wspiera nowoczesnego kształcenia zawodowe z wykorzystaniem ict.

Kształcenie praktyczne realizowane we współpracy z pracodawcami.
Wytyczne w zakresie realizacji przedsięwzięć z udziałem środków Europejskiego Funduszu Społecznego w obszarze edukacji na lata 2014-2020 (Wytyczne) wskazują na wspieranie zwiększenia udziału podmiotów z otoczenia społeczno-gospodarczego szkół lub placówek systemu oświaty w przygotowywaniu programów nauczania oraz organizacji kształcenia praktycznego w miejscu pracy dla uczniów i słuchaczy szkół lub placówek systemu oświaty prowadzących kształcenie zawodowe.
Najbardziej oczekiwaną formą współpracy szkół zawodowych z pracodawcami są zajęcia praktyczne dla uczniów u pracodawców. Niestety, tylko część uczniów korzysta z możliwości zdobywania wiedzy podczas praktyk u pracodawców, a najczęstszą formą praktycznej nauki zawodu są zajęcia w pracownik szkolnej. Według danych MEN, status młodocianego pracownika ma tylko 60% uczniów szkół zawodowych.
Wsparcie RPO WM 2014-2020 na współpracę szkół zawodowych z ich otoczeniem społeczno – gospodarczym obejmować będzie głównie następujące obszary:

- wspólne przygotowywanie programów nauczania,
- organizację zajęć praktycznych i praktyk zawodowych dla uczniów,
- organizację staży dla nauczycieli,
- wspólne prowadzenie kwalifikacyjnych kursów zawodowych z pracodawcami,
- zwiększenie dostępu uczniów i nauczycieli do nowoczesnych technik i technologii poprzez współpracę z pracodawcami i z uczelniami,
- wspólne działania z uczelniami w obszarze doradztwa zawodowego.

Kształcenie praktyczne realizowane we współpracy z pracodawcami, to jeden z typów wsparcia, którego dofinansowanie będzie możliwe w ramach poddziałania 10.3.1 RPO WM. najbliższy konkurs dotyczący tego działania planowany jest na grudzień 2015 r.

Doradztwo zawodowe
Od wielu lat ogromny nacisk kładziony jest na podniesienie jakości doradztwa edukacyjno-zawodowego w szkołach, po to, by umożliwić uczniom świadome planowanie wyboru ścieżki edukacyjnej i zawodowej.
Zgodnie z Wytycznymi, wsparcie Europejskiego Funduszu Społecznego powinno przyczynić się do zwiększenia jakości, efektywności i dostępu do doradztwa edukacyjno–zawodowego.
Rozwój doradztwa edukacyjno–zawodowego powinien odbywać się głównie poprzez:

- zwiększenie kompetencji kadry systemu doskonalenia nauczycieli oraz poradni psychologiczno-pedagogicznych w zakresie realizacji zadań w obszarze doradztwa edukacyjno-zawodowego, w tym organizację, w ramach konkursu, studiów podyplomowych z zakresu doradztwa zawodowego,
- zapewnienie dostępu do odpowiedniej informacji edukacyjno-zawodowej już od pierwszych etapów edukacyjnych, także poprzez rozwój internetowego systemu informacji edukacyjno-zawodowej we współpracy z uczelniami i instytucjami rynku pracy,
- opracowanie metodologii i narzędzi do badania lo-

sów absolwentów szkół prowadzących kształcenie zawodowe, upowszechnienie koncepcji współpracy instytucji działających w obszarze doradztwa edukacyjno-zawodowego.

Co ważne. Z prowadzonych analiz wynika, że doradztwo edukacyjno-zawodowe jest potrzebne nie tylko uczniom gimnazjów, do wyboru szkoły ponadgimnazjalnej, ale również absolwentom szkół zawodowych i techników, którzy chcą się dalej kształcić.

Rozwój doradztwa zawodowego to przedmiot konkursu w ramach Poddziałania 10.3.1 RPO WM, ogłoszonego w listopadzie 2015 r.

Doskonalenia umiejętności nauczycieli zawodu we współpracy z uczelniami i rynkiem pracy.

Nauczyciele zawodu oraz instruktorzy praktycznej nauki zawodu muszą mieć możliwości aktualizowania swojej wiedzy np. szkoleń, kursów, studiów podyplomowych, wyjazdów studyjnych, konferencji, seminariów. Możliwie jest także kształcenie na odległość, blended learning. Możliwości jest wiele, ale najbardziej interesujące i efektywne są te formy, które opierają się na relacjach szkoła – pracodawca: staże, praktyki oraz specjalistyczne szkolenia, bo dają bezpośredni kontakt z rzeczywistym środowiskiem pracy.

Staże dla nauczycieli, organizowane przez pracodawców powinny trwać co najmniej 40 godzin odbywać się według specjalnie opracowanego programu, podobnie jak praktyki uczniowskie. Analogicznie jak stażyści przygotowujący się do samodzielnej pracy w jakimś zawodzie, nauczycie-stażyści wykonują zadania możliwie najbardziej zbliżone do obowiązków pracownika.

W przypadku staży i praktyk dla nauczycieli w przedsiębiorstwach wskazane jest wyłonienie podmiotów, które na podstawie wcześniej dokonanej analizy stanu doskonalenia nauczycieli kształcenia zawodowego oraz potrzeb szkół prowadzących kształcenie zawodowe:

- w ścisłej współpracy z przedsiębiorcami i szkołami zawodowymi opracują programy praktyk i/lub staży dla nauczycieli przedmiotów zawodowych i/lub instruktorów praktycznej nauki zawodu w przedsiębiorstwach;
- zapewnią warunki ich przeprowadzenia;
- dokonają rekrutacji uczestników;
- zrealizują praktyczne doskonalenie nauczycieli przedmiotów zawodowych i/lub instruktorów praktycznej nauki zawodu w postaci praktyk i/lub staży w przedsiębiorstwach

Doskonalenie zawodowe nauczycieli zawodu oraz instruktorów praktycznej nauki zawodu, to przedmiot konkursu w ramach Poddziałania 10.3.1 RPO ogłoszonego w listopadzie 2015 r.

Infrastruktura techniczna szkół zawodowych.

Zasoby dydaktyczne, rozumiane, jako kadra dydaktyczna oraz baza dydaktyczna i jej wyposażenie, w znacznym stopniu decydują o jakości kształcenia, nie tylko zawodowego. W przypadku kształcenia zawodowego, najistotniejsze jest najczęściej wyposażenie szkolnych pracowni nauki zawodu. Trzeba jednak wziąć pod uwagę, że w sytuacji wprowadzenia do kształcenia zawodowego dualnego systemu kształcenia, nie ma już konieczności odtwarzania środowiska pracy, tj. wyposażania pracowni w np. drogie obrabiarki sterowane numerycznie, skomputeryzowane traktory, kuchnie indukcyjne itp., bo ten bardzo drogi sprzęt wkrótce okaże się przestarzałym i nieodpowiadającym standardom stosowanym w przedsiębiorstwach. Wskazane jest bardziej wyposażenie pracowni umożliwiające naukę z wykorzystaniem sprzętu ICT (mobilne komputery, tablice interaktywne, projektory, wizualizery, drukarki, skanery, itd.) oraz zapewnienie szkołom wysokiej jakości dostępu do sieci Internet.

Przy wyposażaniu pracowni szkół zawodowy w sprzęt trzeba pamiętać o kilku istotnych warunkach, na które powołują się Wytyczne:

- szczegółowy katalog wyposażenia pracowni lub warsztatów szkolnych dla 190 zawodów został opracowany przez MEN i jest udostępniony za pośrednictwem strony internetowej www.koweziu.edu.pl;
- wyposażenie pracowni lub warsztatów szkolnych jest dokonywane na podstawie indywidualnie zdiagnozowanego zapotrzebowania szkół lub placówek systemu oświaty prowadzących kształcenie zawodowe w tym zakresie, a także posiadanego przez nie wyposażenia. Diagnoza powinna uwzględniać rekomendacje instytucji z otoczenia społeczno-gospodarczego szkół lub placówek systemu oświaty prowadzących kształcenie zawodowe.

Doposażenie pracowni i warsztatów szkól prowadzących kształcenie zawodowe w ramach RPO WM możliwe będzie do zrealizowania w ramach dla poddziałania 10.3.1 RPO WM, pierwszy konkurs dla tego typu wsparcia ogłoszony będzie w grudniu 2015 r. szczegóły konkursów dostępne są na stronie www.funduszedlamazowsza.eu.

HODOWCA KONI – PRZYSZŁOŚCIOWY ZAWÓD DLA LUDZI SUKCESU

Przemysł konny to dziedzina, która ekonomicznie angażuje wiele obszarów rolnictwa, przemysłu i usług, tworząc miejsca pracy w sporcie, turystyce, rolnictwie, produkcji, handlu, a nawet medycynie (a konkretnie rehabilitacji). Według danych The Horse Industry In the European Union, przytoczonych w Raporcie z badań przeprowadzonych w I etapie realizacji projektu, w Wielkiej Brytanii rokrocznie dochód przemysłu konnego wynosił ok. 3-4 mld funtów, w Szwecji około 2 mld EUR. We Francji roczny obrót totalizatora wyścigowego w owym czasie to 6.6 mld EUR, a część jego zysków przeznaczano na edukację. W Australii udział przemysłu konnego w PKB obliczano na 6,3 mld dolarów[1].
Asumpt do stworzenia projektu wartego prawie 2 miliony złotych dała obserwacja przemysłu konnego w Polsce. Okazuje się, że hamulcem rozwoju był brak osób wykwalifikowanych do pracy w tej branży, przy jednocześnie dużym zapotrzebowaniu ze strony hodowców. Kolejną barierą był istniejący system kształcenia techników hodowli koni, który nie zaspokaja potrzeb rynku. W efekcie na 38 szkół w Polsce mających prawo kształcenia w zawodzie technik hodowca koni, zaledwie 10 do 12 placówek otwiera klasę o takim profilu - jednak nawet absolwenci tych szkół w większości nie pracują w swoim zawodzie. Kończą szkołę, nieraz z poczuciem straconego czasu, a ich potencjalni pracodawcy deklarują jednoznacznie, że nie powierzyliby swoich koni opiece uczniów lub absolwentów tego kierunku. Opinię tę potwierdzają przedstawiciele kilkunastu ośrodków jeździeckich i hodowlanych z województwa mazowieckiego.
Obrazu dopełnia fakt, że nikt nie zapełnia luki powstałej na rynku w systemie kształcenia zawodowego w tej dziedzinie. Chociaż większość badanych w ramach projektu klubów jeździeckich i hodowlanych zatrudnia absolwentów zootechniki Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego - konie z Polski uchodzą za źle przygotowane. W efekcie osiągają bardzo niskie ceny, nie pokrywające nawet kosztów hodowli. Kompetencje zootechników, choć skądinąd ważne, nie są więc wystarczające. A Europa i świat w tym samym czasie na przemyśle konnym osiąga krociowe zyski. W Niemczech za taniego uważa się konia w cenie 10-15 tysięcy euro. Dodatkowo badania prowadzone w różnych krajach wykazały, że średnio 3-5 koni zapewnia 1 stanowisko pracy. W Polsce natomiast 1 stanowisko pracy zapewnia 8 koni, a liczba tych zwierząt w kraju i Zachodniej Europie jest porównywalna.

Co więc uczyniono?

Polski Związek Jeździecki (PZJ) stworzył innowacyjny projekt, którego celem było dostosowanie modelu kształcenia i współpracy z pracodawcami do wymagań rynku oraz standardów europejskich. Stworzono więc nowe programy kształcenia, instrukcje, podręczniki, katalogi dobrych praktyk oraz wzory umów pomiędzy pracodawcami a uczniami. Aby przedsięwzięcie mogło się udać, stworzono spis pracodawców wraz z podpisanymi listami intencyjnymi, którzy gotowi byliby zatrudnić techników hodowli koni wykształconych według zmodyfikowanych programów.

Partnerami PZJ w tym przedsięwzięciu były: niemiecka Die Deutsche Reitschule Warendorf (Niemiecka Szkoła Jeździecka w Warendorfie) i Polski Związek Hodowców Koni. Do współpracy zaproszone zostały szkoły zawodowe kształcące techników hodowli koni: Zespół Szkół Rolniczych CUS „Lider" oddział w Zwoleniu oraz Technikum Rolnicze w Golądkowie. Projekt wspomagały również organy administracji rządowej - Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi oraz Ministerstwo Edukacji Narodowej.
W trakcie trwania projektu do grona partnerów dołączyły także fińska Ypäjän Hevosopisto (Szkoła Jeździecka w Ypaja) i francuska Conseil des Chevaux de Champagne-Ardenne (Izba Końska regionu Champagne-Ardenne). Ów ponadnarodowy komponent w postaci np. niemieckiej szkoły z Wardendorfu był w projekcie niezwykle ważnym elementem. Chociażby dlatego, że obowiązujący w Niemczech model kształcenia powoduje, iż 80-90% absolwentów szkół pracuje w swoim zawodzie i co więcej, znajduje zatrudnienie zaraz po ukończeniu edukacji.

DZIAŁANIA W PROJEKCIE

„Przemysł konny – szkolnictwo zawodowe" podzielone zostały na 2 etapy. W pierwszym, trwającym od kwietnia do listopada 2012 roku, powstała grupa robocza skupiająca m.in.: przedstawicieli szkolnictwa średniego i wyższego, pracodawców – kluby hodowców i jeździeckie - oraz prawników. Zadaniem tego zespołu było dopasowanie modeli kształcenia do możliwości zdobywania dodatkowych uprawnień (np. jeździeckich) zgodnie z wymaganiami Polskiego Związku Jeździeckiego, do oczekiwań rynku i uwarunkowań prawnych. Inspiracją i źródłem dla tego eksperckiego gremium były rozwiązania stosowane przez partnerów lub współpracowników projektu.
W efekcie tych prac powstał produkt finalny: nowa oferta kształcenia, której lista celów edukacyjnych znacznie się rozszerzyła. Nowy katalog wymaganych umiejętności znacznie się rozrósł, obejmując szkolenia oraz przygotowanie koni do użytkowania (rekreacyjnego i sportowego) i sprzedaży. Włączono do niego również organizowanie rekreacji konnej, turystyki jeździeckiej, imprez związanych ze sportem jeździeckim, marketing oraz sprzedaż usług związanych z użytkowaniem koni.
Kluczem do sukcesu okazała się w dużej mierze praktyka zawodowa, która w zastanym przez projektodawców systemie kształcenia okazała się mocno niewystarczająca. Stanowczo za mało było praktyk uczniowskich. Wynikało to głównie ze słabej bazy szkoleniowej, jaką dysponowały szkoły, zwłaszcza te podległe jednostkom samorządu terytorialnego. Decydującym czynnikiem powodzenia projektu – co także wyszło w trakcie realizacji – okazała się współpraca ośrodków hodowli i jeździectwa, które dysponują nieporównywalnie lepszą bazą i są żywo zainteresowane prowadzeniem praktyk i stażów.
Na tym etapie nie udało się jednak stworzyć zamkniętego katalogu umiejętności, jakie zdaniem pracodawców hodowca koni powinien posiadać. W Niemczech proces

[1] http://www.europeanhorsenetwork.eu/

zmian w systemie kształcenia w wyniku wprowadzanych na bieżąco modyfikacji zajął w sumie 10 lat. Ta dłuższa praktyka współpracy absolwentów z ich pracodawcami doprowadziła do wypracowania modelu optymalnego, który dobrze się sprawdza w warunkach rynkowych.
Drugi etap projektu miał wymiar praktyczny. Stworzono 21-osobową grupę testującą nowy program edukacji. Przez dwa lata grupa przechodziła opracowany cykl kształcenia, który był na bieżąco korygowany. Efektem tego etapu było powstanie podręcznika „Technik Hodowli Koni. Podręcznik dla uczniów technikum" oraz listy podręczników uzupełniających. Bonusem – w ramach współpracy zagranicznej, obejmującej wizyty w ośrodkach fińskim i francuskim – było zorganizowanie w ramach umowy podpisanej z Conseil des Chevaux de Champagne-Ardenne zagranicznych praktyk zawodowych.
Sukcesem przedsięwzięcia jest fakt, że wzrosły wymagania dotyczące wiedzy i umiejętności absolwentów kierunku technik hodowca koni - po realizacji projektu, efekty mierzone liczbą osób, które zdały końcowy egzamin są zadowalające.
Przewidywano, że liczba osób, które ukończą szkołę w grupie testującej będzie wynosiła 13 osób a ostatecznie to 16 osób zdało egzaminy końcowe.
Projekt Polskiego Związku Jeździeckiego jest początkiem drogi obliczonej – według doświadczeń niemieckiego partnera projektu – na lata. Oczekiwany efekt, porównywalny z osiągnięciami uzyskiwanymi w krajach europejskich, jest wart zachodu i długotrwałych działań. Samo budowanie zaufania pracodawców zajmie zapewne parę lat ale ponieważ są oni współtwórcami nowej ścieżki edukacyjnej, uwzględniającej ich wymogi i oczekiwania, szanse na współpracę są bardzo duże.
„Łącznie w woj. mazowieckim mamy obecnie 20 certyfikowanych ośrodków jeździeckich, a ponadto, zarejestrowanych jest ponad 26 tysięcy hodowców z tego ok. 400 dużych." – szacuje opis finalnego innowacyjnego produktu testowego, powstały w ramach projektu.
- *Zmiany zachodzące w szkolnictwie zawodowym są właściwe* – ocenia p. Maciej Kania, koordynator projektu – *Widać to na przykładzie partnerskiego technikum z Piaseczna oraz innych szkół współpracujących z Polskim Związkiem Jeździeckim. Szkolnictwo zawodowe tłamszone było przez ponad dekadę, teraz organy prowadzące, zwłaszcza powiaty, inwestują w jego rozwój. Na ten stan rzeczy, na zasadzie kolejnych cegiełek składają się projekty unijne takie, jak nasz oraz rozwiązania systemowe, a takim była wprowadzona niedawno reforma szkolnictwa zawodowego. W efekcie dynamicznie wzrasta branża przemysłu konnego. Choć do sukcesu wiedzie jeszcze długa droga, zachodzące zmiany pozwalają optymistycznie patrzeć w przyszłość.*
Dobrze wykształconych techników hodowli koni zawsze odnajdzie się na rynku pracy, a sama branża ma wiele do zaoferowania i ogromne perspektywy rozwojowe. Dlatego projekt ,,Przemysł konny – szkolnictwo zawodowe" jest przykładem dobrze zainwestowanych funduszy w innowacyjność polskiej gospodarki, co z punktu widzenia rozwoju kraju jest wartością bezcenną.
Przemysł konny to galopujący biznes a jeździectwo ogromnym rynkiem, w którym chce w coraz większym stopniu uczestniczyć Mazowsze. Jest to złożony kompleks gospodarczy obejmujący wiele specjalności zawodowych, poczynając od hodowli, a kończąc na wyspecjalizowanych usługach i sporcie. Zrealizowany dzięki wsparciu funduszy europejskich projekt ,,Przemysł konny – szkolnictwo zawodowe" to kolejny krok w dobrym kierunku, może jeszcze nie galop ale solidny kłus.

Poddziałanie 9.2
Podniesienie atrakcyjności i jakości szkolnictwa zawodowego
Tytuł projektu: ***Przemysł konny – szkolnictwo zawodowe***
Beneficjent: Polski Związek Jeździecki
Całkowita wartość projektu/wartość dofinansowania:
1 890 820,00 zł

PLANOWANE ZMIANY W SYSTEMIE EDUKACJI – NOWE NARZĘDZIA SŁUŻĄCE PODNOSZENIU SKUTECZNOŚCI KSZTAŁCENIA W SZKOŁACH

Zmiany zachodzące na świecie, w tym w zakresie gospodarki i rynku pracy wyznaczają nową jakość edukacji, związaną z koniecznością optymalizacji zarządzania zasobami ludzkimi i finansowymi, jak również potrzebą zwiększenia wykorzystania przez szkoły i placówki edukacyjne innowacyjnych metod wspierających proces nauczania. Plan działalności Ministra Edukacji Narodowej na rok 2015 dla działu administracji rządowej oświata i wychowanie jest odpowiedzią na wyżej wymienione wyzwania. Zawiera on m.in. następujące cele:

» zapewnienie uczniom szkół podstawowych i gimnazjów bezpłatnego dostępu do podręczników i materiałów szkoleniowych,
» podnoszenie jakości kształcenia zawodowego poprzez zbliżenie do potrzeb rynku pracy,
» podnoszenie jakości kształcenia matematycznego w szkołach poprzez wspieranie nauczycieli matematyki.

Wśród zadań przewidzianych w omawianym planie działań w zakresie podnoszenia jakości kształcenia znajdują się m.in.: doskonalenie nauczycieli poprzez publiczne placówki, opracowanie i udostępnianie bezpłatnych e-podręczników, czy też upowszechnianie współpracy z pracodawcami w przypadku kształcenia zawodowego.
Bieżący okres programowy 2014-2020 – dzięki zaangażowaniu Europejskiego Funduszu Społecznego w istotnym stopniu, wspiera realizacje wyżej wymienionych priorytetów i działań poprzez współfinansowanie wybranych zadań, w tym nowych narzędzi służących podnoszeniu skuteczności kształcenia w szkołach, do których zalicza się m.in.:

» szkoły ćwiczeń - skupiającej się na doskonaleniu zawodowym nauczycieli w kontekście stosowania nowoczesnych metod i form pracy dydaktycznej,
» nowoczesne treści, narzędzia i zasoby dydaktyczne (m.in. e-podręczniki, e-zasoby towarzyszące),
» innowacyjne podejście do sposobu dydaktyki poprzez położenie większego nacisku na nauczanie praktyczne i eksperymentalne.

Pierwsze z wymienionych narzędzi to szkoły ćwiczeń. W każdym województwie zostaną wyłonione te szkoły, które odnoszą sukcesy w nauczaniu konkretnych przedmiotów. W nich będą odbywać staże i uczyć się praktyki zawodu przyszli nauczyciele. Szkoły otrzymają na ten cel środki pochodzące m.in. z Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach bieżącej perspektywy finansowej 2014-2020. Wsparcie tworzenia sieci szkół ćwiczeń przewidziano w ramach Działania 2.10 Wysoka jakość systemu oświaty Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój (POWER). Obejmuje ono m.in.:

» przygotowanie szkół do prowadzenia doskonalenia zawodowego nauczycieli w ramach szkół ćwiczeń,
» przygotowanie programów doskonalenia zawodowego nauczycieli,
» szkolenia dla trenerów szkół ćwiczeń z zakresu metod i form pracy dydaktycznej,
» doskonalenie zawodowe nauczycieli w ramach szkół ćwiczeń z zakresu: kompetencji kluczowych uczniów niezbędnych do poruszania się po rynku pracy (ICT, matematyczno-przyrodniczych, języki obce), nauczania eksperymentalnego, właściwych postaw (kreatywności, innowacyjności, pracy zespołowej) oraz metod zindywidualizowanego podejścia do ucznia.

Kolejne z wymienionych powyżej narzędzi służących podnoszeniu skuteczności kształcenia w szkołach to nowoczesne treści, narzędzia i zasoby dydaktyczne, w tym m.in. e-podręczniki oraz e-zasoby towarzyszące. Przykładowo, w 2015 r. w planie działań MEN przewidziano opracowanie i udostępnienie bezpłatnego e-podręcznika do nauki matematyki dla szkół podstawowych, gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych. Należy również dodać, że zakres wsparcia udzielanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach programów operacyjnych 2014-2020 nie ogranicza się wyłącznie do tworzenia e-podręczników i rozwijania e-materiałów dydaktycznych towarzyszących istniejącym e-podręcznikom. W ramach wspomnianego Działania 2.10 Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój (POWER) współfinansowanie obejmowało będzie także przygotowanie zestawów narzędzi edukacyjnych, scenariuszy lekcji i zajęć dla każdego etapu edukacyjnego, oraz rewizję treści nauczania pod kątem: rozwijania kompetencji kluczowych, nauczania eksperymentalnego, właściwych postaw (kreatywności, innowacyjności, pracy zespołowej), z uwzględnieniem indywidualnych potrzeb uczniów.

Ostatnie z omawianych narzędzi to nauczanie praktyczne i eksperymentalne. Uzasadniając rolę takiego podejścia w podnoszeniu skuteczności kształcenia w polskich

szkołach można przytoczyć słowa chińskiego filozofa Konfucjusza „słucham i zapominam, widzę i pamiętam, robię i rozumiem". Nauczanie praktyczne i eksperymentalne umożliwia, bowiem:

» zwiększenie atrakcyjności lekcji,
» budzenie zainteresowań naukowych uczniów,
» większe skupienie uwagi uczniów na omawianym temacie,
» naukę samodzielnego myślenia i wyciągania wniosków,
» lepsze zrozumienie przez uczniów prezentowanych zjawisk,
» większą efektywność zapamiętywania nowo zdobytej wiedzy,
» rozwijanie twórczej i naukowej działalności uczniów.

Dzięki eksperymentowaniu uczeń będzie lepiej przygotowany do kolejnych etapów nauczania na kolejnych poziomach edukacji, takich jak gimnazjum, czy szkoła średnia. Należy również dodać, że szczególną rolę może odgrywać prowadzenie doświadczeń i eksperymentów w klasach integracyjnych. Dzieci borykające się z różnymi rodzajami niepełnosprawności mają kłopoty zarówno z samoakceptacją, jak i znalezieniem się w grupie. Niepełnosprawność często uniemożliwiają im osiągnięcie

wiedzy w sposób tradycyjny - książkowy, czy wykładowy. Samodzielnie, lub w grupie rówieśniczej, wykonane doświadczenie wywołuje u ucznia pozytywne emocje związane z wykonywaną pracą. Jednocześnie emocjonalny stosunek do zajęć zwiększa ich efektywność i tym samym ma ogromny wpływ na tempo uczenia się i rozumowania [1].

Warunki prowadzenia nauczania eksperymentalnego określone zostały w Rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 9 kwietnia 2002 r. (Dz. U. 2002 nr 56, poz. 506 z późn. zm.) w sprawie warunków prowadzenia działalności innowacyjnej i eksperymentalnej przez publiczne szkoły i placówki. Zgodnie z omawianym aktem prawnym eksperymentem pedagogicznym, są działania służące podnoszeniu skuteczności kształcenia w szkole, w ramach których są modyfikowane warunki, organizacja zajęć edukacyjnych lub zakres treści nauczania, prowadzone pod opieką jednostki naukowej. Jednocześnie innowacja lub eksperyment może obejmować wszystkie lub wybrane zajęcia edukacyjne, całą szkołę, oddział lub grupę. Rozpoczęcie eksperymentu jest możliwe po zapewnieniu przez szkołę odpowiednich warunków kadrowych i organizacyjnych, niezbędnych do realizacji planowanych działań eksperymentalnych. Obecnie nie każda polska szkoła może wykazać się takimi warunkami i zasobami, dlatego też wsparcie i upowszechnianie nauczania eksperymentalne jest także przedmiotem finansowania Europejskiego Funduszu Społecznego. Obok wspominanego Działania 2.10. POWER, przedsięwzięcia ukierunkowane na rozwój nauczania praktycznego i eksperymentalnego współfinansowane będą w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego 2014-2020 (RPO WM). Poddziałania 10.1.1. oraz 10.1.2. RPO WM ukierunkowane są m.in. na tworzenie warunków dla nauczania opartego na metodzie eksperymentu, w tym:

» wyposażenie szkolnych pracowni w narzędzia do nauczania przedmiotów przyrodniczych lub matematyki,
» doskonalenie umiejętności i kompetencji zawodowych nauczycieli, w tym nauczycieli przedmiotów przyrodniczych lub matematyki, niezbędnych do prowadzenia procesu nauczania opartego na metodzie eksperymentu;
» kształtowanie i rozwijanie kompetencji uczniów lub słuchaczy w zakresie przedmiotów przyrodniczych lub matematyki.

W listopadzie br. Mazowiecka Jednostka Wdrażania Programów Unijnych ogłosiła konkurs zamknięty nr RPMA.10.01.01-IP.01-14-009/15 w ramach Osi Priorytetowej X Edukacja dla rozwoju regionu, Działanie 10.1 Kształcenie i rozwój dzieci i młodzieży Poddziałanie 10.1.1 Edukacja ogólna (w tym w szkołach zawodowych), który obejmuje swym zakresem tematycznym m.in. kształcenie oparte na metodzie eksperymentu. Wnioski można składać do 16 grudnia. Zapraszamy zainteresowanych wnioskodawców do składania projektów w omawianym konkursie.

[1] http://profesor.pl/mat/na8/pokaz_material_tmp.php?plik=na8/na8_m_sokalska_031020_1.php&id_m=7344 dostęp 15 listopada 2015 r.

NOWOCZESNE SZKOLNICTWO ZAWODOWE – JAK ZOSTAĆ EKSPERTEM

Jeszcze parę lat temu w myśleniu o edukacji jako inwestycji w przyszłość dominowało przekonanie, że najskuteczniejszym kluczem do osiągnięcia zawodowego i ekonomicznego sukcesu jest uzyskanie wyższego wykształcenia, nawet na poziomie licencjackim. Pogląd ten zweryfikowany został przez rynek pracy. W efekcie, zarówno państwo, mające kluczowy wpływ na kształtowanie systemu edukacji, jak i młodzież w wieku szkolnym, docenili na powrót wartość szkolnictwa zawodowego. Okazuje się bowiem, że dość wysoki stopień bezrobocia wśród absolwentów średnich szkół technicznych i zawodowych nie jest efektem zaniku na rynku pracy profesji, które wybrali, ale wynika z przestarzałych programów edukacyjnych, nie nadążających za zmieniającymi się dosyć szybko wymogami rynku pracy i oczekiwaniami pracodawców. Kluczem do rozwiązania problemu bezrobocia wśród absolwentów (wśród osób kończących studia także ich nie brakuje) jest poprawa jakości kształcenia na tym szczeblu.

Spadek zainteresowania średnimi szkołami technicznymi i zawodowymi, ich prestiżu, jak również wielkości nakładów na podnoszenie jakości nauczania wpłynął na kondycję szkolnictwa zawodowego. Ważnym czynnikiem zmiany tej sytuacji okazało się wsparcie w realizowanych projektach współfinansowanych z funduszy unijnych w ramach Priorytetu IX Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, Działanie 9.2 Podniesienie jakości i atrakcyjności szkolnictwa zawodowego. Unijne środki przeznaczone zostały na uatrakcyjnienie i dostosowanie do rynku pracy i wymogów pracodawców zawodowych szkół średnich, oferujących konkretny zawód i umiejętności pożądane na rynku pracy.

Ze wsparcia Europejskiego Funduszu Społecznego skorzystała, wśród wielu innych placówek, także szkoła rolnicza w Sokołowie Podlaskim. W minionym roku szkolnym, czyli od 1 września 2014 do 31 sierpnia 2015 roku w Zespole Szkół Centrum Kształcenia Rolniczego im. Władysława Reymonta w Sokołowie Podlaskim zrealizowany został projekt pn. „Przedsiębiorczy absolwent w nowoczesnym rolnictwie. Program rozwojowy dla Technikum w Zespole Szkół Centrum Kształcenia Rolniczego im. Władysława Reymonta w Sokołowie Podlaskim" realizowany w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki. Celami głównymi projektu były wzrost atrakcyjności i podniesienie jakości kształcenia zawodowego sokołowskiego technikum rolniczego oraz zmniejszenie różnic w osiągnięciach edukacyjnych uczniów i uczennic tej placówki.

Zakres działań przyjętych dla realizacji projektu był szeroki. Do programu nauczania włączone zostały dodatkowe zajęcia dydaktyczno-wyrównawcze i specjalistyczne z matematyki i języka polskiego, języka angielskiego oraz z przedmiotów zawodowych, służące wyrównywaniu dysproporcji edukacyjnych powstałych w trakcie procesu kształcenia. Pojawiły się także dodatkowe zajęcia pozalekcyjne, programy doradztwa edukacyjno-zawodowego oraz doradztwo i opieka pedagogiczno - psychologiczna dla uczniów ukierunkowane na rozwój kompetencji kluczowych oraz kwalifikacji zawodowych. Podnoszeniu kwalifikacji zawodowych uczniów i wzmocnieniu ich zdolności do zatrudnienia służyć miała również współpraca z pracodawcami i instytucjami lokalnego rynku pracy w zakresie organizacji staży.

Omawianym programem edukacyjnym objętych zostało w sumie 207 uczniów klas II i III kształcących się w kierunkach: technik rolnik, technik weterynarii, technik mechanizacji rolnictwa, technik architektury krajobrazu oraz technik żywienia i usług gastronomicznych.

W I semestrze roku szkolnego, w ramach zajęć projektowych uczniowie podnosili swoje kompetencje ze specjalistami z zakresu doradztwa zawodowego, na warsztatach z psychologiem, zajęciach z komunikacji społecznej i pracy w zespole oraz z przedsiębiorczości i inicjatywności. W II semestrze, z kolei wprowadzone zostały dodatkowe godziny dydaktyczno-wyrównawcze i specjalistyczne z matematyki i języka polskiego, języka angielskiego oraz z przedmiotów zawodowych, które wspierały wyrównywanie dysproporcji edukacyjnych powstałych w toku kształcenia.

Natomiast przez cały rok , systematycznie odbywała się również nauka branżowego języka angielskiego z zakresu specjalności, którą uczeń wybrał jako swój kierunek kształcenia.

Do projektu zaangażowani zostali także pracownicy naukowi Uniwersytetu Przyrodniczo-Humanistycznego w Siedlcach. Wszystkie klasy brały więc również udział w specjalistycznych zajęciach, prowadzonych przez wykładowców UP-H oraz lekarzy weterynarii. Tematyka zajęć obejmowała „Mikroorganizmy probiotyczne w rolnictwie", „Odnawialne Źródła Energii i ich rolę a w kształtowaniu krajobrazu", „Ekologię a krajobrazu", „Inseminacjęa zwierząt", „USG jamy brzusznej", „Rolnictwo precyzyjne".

Po zakończeniu zajęć dydaktyczno – wyrównawczych uczestnicy projektu odbyli płatne wakacyjne staże zawodowe w przedsiębiorstwach o profilach działalności zgodnych z wybranymi kierunkami kształcenia. Staże trwały minimum 4 tygodnie i obejmowały 150 godzin zegarowych praktyk. Obowiązkiem pracodawców, którzy przyjęli stażystów, wynikającym z opracowanego na potrzeby projektu regulaminu było m.in.: opracowanie programu stażu wykraczającego poza ramy określone dla praktyki zawodowej, określenie harmonogramu jego realizacji i nadzór merytorycznym nad przebiegiem stażu. Opracowane przez pracodawców programy stażów, nie mieszczących się w zwykłym cyklu kształcenia, kładły większy nacisk na ich oczekiwania i potrzeby. Praktyki szkolne mają tymczasem program dopasowany do przyjętego programu nauczania. Wsparciem stażystów bezpośrednio zajmowali się wyznaczeni opiekunowie stażu z odpowiednim wykształceniem i doświadczeniem zawodowym, z których każdy mógł mieć nie więcej, niż 3 podopiecznych. Przyjęte przez projektodawców rozwiązanie dało konkretny efekt.

- Już dochodzą do nas głosy przedsiębiorców prowadzących projektowe staże, że są zainteresowani zatrudnieniem niektórych uczniów, którzy wykazali się pracowitością, zaangażowaniem i wiedzą – powiedział Zbigniew Michalak, dyrektor Instytut Szkoleniowo-Badawczy MERIDIUM.

Praktyki, będące zwieńczeniem projektu i szansą dla jego uczestników na zweryfikowanie u pracodawcy zdobytej w ciągu roku wiedzy i dodatkowych umiejętności, wiązały się z uzyskaniem wynagrodzenia przez stażystów. To ważny element motywacyjny, zachęcający do maksymalnego zaangażowania się w praktyczną naukę zawodu. Warunki odbywania stażu były surowe, a wymogi zbliżone do obowiązków pracowniczych. Regulamin wymagał między innymi terminowego i aktywnego uczestniczenia w stażu, poszanowania mienia przedsiębiorstwa, przestrzegania obowiązujących przepisów; punktualności, bieżącego uzupełniania dziennika stażu i listy obecności. Uczestnikom postawiono również wymóg uczestnictwa w 100% godzin przeznaczonych na realizację stażu. Na pełne stypendium stażowe w wysokości 1600 złotych mogli liczyć jedynie ci uczniowie, którzy wykazywali się stuprocentową frekwencją (uwzględniającą ściśle określony katalog przypadków szczególnych, kiedy nieobecność uznawana była za usprawiedliwioną). Realizatorzy projektu przewidzieli także możliwość natychmiastowego rozwiązania umowy ze stażystą i uniemożliwienia mu ukończenia stażu w przypadku niewywiązywania się z obowiązków.
Realizatorzy projektu sprawowali także nadzór nad pracodawcami organizującymi staże.
rojekt realizowany był w ciągu jednego roku szkolnego i na określonej grupie uczniów, ale efekty jego przeprowadzenia mają szeroki zasięg. Dzięki udziałowi w projekcie szkoła mogła wyposażyć pracownie oraz zakupić materiały dydaktyczne na potrzeby kształcenia. W ramach projektu zakupiono m.in.: tablice interaktywne, wizualizery, aparaty USG, mikroskopy, zestawy chirurgii weterynaryjnej, zestawy do diagnostyki weterynaryjnej i skrzynkę inseminacyjną z wyposażeniem. Sprzęt ten służyć będzie także kolejnym rocznikom uczniów kształcących się w zawodach rolniczych dając im możliwości zdobywania lepszych kwalifikacji i kompetencji.
W ramach inicjatywy zakupione zostały także licencje do nowoczesnych narzędzi edukacyjnych oraz platformy edukacyjne do nauki branżowego języka angielskiego, które przeniosły Technikum w Zespole Szkół Centrum Kształcenia Rolniczego im. Władysława Reymonta w Sokołowie Podlaskim w całkowicie nowy wymiar kształcenia. Kształcenia, które jest krokiem w kierunku nadania właściwej rangi i prestiżu absolwentom średnich szkół zawodowych, co w praktycznym wymiarze przełoży się na popyt na ich wiedzę i umiejętności na rynku pracy oraz odpowiednie zarobki. Wzorem edukacji zawodowej jak podaje portal RynekPracy.org są Niemcy, które świetnie radzą sobie z polityką kształcenia zawodowego. „Do niemieckich szkół zawodowych uczęszcza około 60% 16-latków. System, który swoimi korzeniami sięga czasów średniowiecznych, nazywany jest dualnym (Duale Ausbildung), ponieważ obligatoryjnie każdy uczeń musi spędzić część godzin przeznaczonych na edukację w klasie, a część w zakładzie pracy. Praktykanci są za swoją pracę wynagradzani." pisze Kamil Fejfer w tekście „Nie istnieje coś takiego, jak darmowe staże" z marca tego roku. Dodaje także w swej analizie, że „Klucz do zrozumienia innych postaw właścicieli firm i menedżerów (skłonnych do tego, by płacić za praktyki) leży jednak gdzie indziej: u naszego zachodniego sąsiada związki zawodowe są dużo silniejsze, a system udowodnił swoją praktyczność, zaś firmy rozumieją, że takie rozwiązanie – choć krótkoterminowo może mało opłacalne – w dłuższej perspektywie opłaca się całej gospodarce, bo kreuje wysokiej klasy fachowców gotowych do pracy w zakładach, które zdołali już poznać. " Omawiany projekt jest niewątpliwie krokiem i w tym kierunku.

[1] *http://rynekpracy.org/wiadomosc/1510522.html*
[2] *Ibidem*

Poddziałanie 9.2
Podniesienie atrakcyjności i jakości szkolnictwa zawodowego
Tytuł projektu: ***Przedsiębiorczy absolwent w nowoczesnym rolnictwie. Program rozwojowy dla Technikum w Zespole Szkół Centrum Kształcenia Rolniczego im. Władysława Reymonta w Sokołowie Podlaskim***
Beneficjent: Instytut Szkoleniowo-Badawczy Meridium
Całkowita wartość projektu: 1 464 964,82 zł
Wartość dofinansowania: 1 244 257,09 zł

KSZTAŁCENIE KOMPETENCJI KLUCZOWYCH – DLACZEGO, W JAKIM CELU I JAKIE PRZYNOSIĆ MAJĄ EFEKTY

Postępująca globalizacja stawia przed Unią Europejską nowe wyzwania, w tym w zakresie dostosowania kompetencji obywateli do zmieniającego się świata. W obecnym systemie edukacji coraz większy nacisk kładziony jest na zmianę metod pracy w kierunku przygotowanie uczniów do życia w społeczeństwie informacyjnym, dla którego dominującym czynnikiem jest wykorzystywanie informacji. Bowiem we współczesnym świecie *„wiedza staje się bogactwem strategicznym. Jej rozwój odgrywa zasadniczą rolę w tworzeniu dobrobytu gospodarczego i rozwoju kultury poszczególnych państw"*[1].

W 2006 r. Parlament Europejski zdefiniował kompetencje kluczowe niezbędne dla zapewnienia wartości dodanej dla rynku pracy, spójności społecznej i aktywnego obywatelstwa, a także warunkujące elastyczność i zdolność adaptacji, satysfakcję i motywację. Są to następujące kompetencje[2]:

1. porozumiewanie się w języku ojczystym - oznaczające zdolność wyrażania i interpretowania pojęć, myśli, uczuć, faktów i opinii w mowie i piśmie (rozumienie ze słuchu, mówienie, czytanie i pisanie) oraz językowej interakcji w odpowiedniej i kreatywnej formie w pełnym zakresie kontekstów społecznych i kulturowych – w edukacji i szkoleniu, pracy, domu i czasie wolnym;
2. porozumiewanie się w językach obcych - opierające się w znacznej mierze na tych samych wymiarach umiejętności, co porozumiewanie się w języku ojczystym – na zdolności do rozumienia, wyrażania i interpretowania pojęć, myśli, uczuć, faktów i opinii w mowie i piśmie (rozumienie ze słuchu, mówienie, czytanie i pisanie) w odpowiednim zakresie kontekstów społecznych i kulturalnych (w edukacji i szkoleniu, pracy, domu i czasie wolnym) w zależności od chęci lub potrzeb danej osoby. Dodatkowo, porozumiewanie się w obcych językach wymaga umiejętności takich, jak mediacja i rozumienie różnic kulturowych;
3. kompetencje matematyczne i podstawowe kompetencje naukowo-techniczne. Kompetencje matematyczne obejmują umiejętność rozwijania i wykorzystywania myślenia matematycznego w celu rozwiązywania problemów wynikających z codziennych sytuacji. Istotne są zarówno proces i czynność, jak i wiedza, przy czym podstawę stanowi należyte opanowanie umiejętności liczenia. Natomiast kompetencje naukowe odnoszą się do zdolności i chęci wykorzystywania istniejącego zasobu wiedzy i metodologii do wyjaśniania świata przyrody, w celu formułowania pytań i wyciągania wniosków opartych na dowodach. Za kompetencje techniczne uznaje się stosowanie tej wiedzy i metodologii w odpowiedzi na postrzegane potrzeby lub pragnienia ludzi. Kompetencje w zakresie nauki i techniki obejmują rozumienie zmian powodowanych przez działalność ludzką oraz odpowiedzialność poszczególnych obywateli;
4. kompetencje informatyczne – obejmujące umiejętne i krytyczne wykorzystywanie technologii społeczeństwa informacyjnego w pracy, rozrywce i porozumiewaniu się i opierające się na podstawowych umiejętnościach w zakresie Technologii Informacyjno-Komunikacyjnych (TIK/ICT): wykorzystywania komputerów do uzyskiwania, oce-

[1] *B. Żurawska: Kompetencje kluczowe. Informator dla rodziców i opiekunów, Wyższa Szkoła Pedagogiczna TWP w Warszawie - Wydział Nauk Humanistyczno-Społecznych w Olsztynie, Olsztyn 2010, s. 6.*

[2] *Zalecenia Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 18 grudnia 2006 r. w sprawie kompetencji kluczowych w procesie uczenia się przez całe życie (2006/962/WE) – załącznik Kompetencje kluczowe w uczeniu się przez całe życie – Europejskie Ramy Odniesienia.*

ny, przechowywania, tworzenia, prezentowania i wymiany informacji oraz do porozumiewania się i uczestnictwa w sieciach współpracy za pośrednictwem Internetu.;

5. umiejętność uczenia się – rozumiana jako zdolność konsekwentnego i wytrwałego uczenia się, organizowania własnego procesu uczenia się, w tym poprzez efektywne zarządzanie czasem i informacjami, zarówno indywidualnie, jak i w grupach;
6. kompetencje społeczne i obywatelskie - to kompetencje osobowe, interpersonalne i międzykulturowe obejmujące pełny zakres zachowań przygotowujących osoby do skutecznego i konstruktywnego uczestnictwa w życiu społecznym i zawodowym, szczególnie w społeczeństwach charakteryzujących się coraz większą różnorodnością, a także rozwiązywania konfliktów w razie potrzeby;
7. inicjatywność i przedsiębiorczość – kompetencje oznaczające zdolność osoby do wcielania pomysłów w czyn. Obejmują one kreatywność, innowacyjność i podejmowanie ryzyka, a także zdolność do planowania przedsięwzięć i prowadzenia ich dla osiągnięcia zamierzonych celów (zarówno w życiu codziennym, jak i społecznym oraz zawodowym);
8. świadomość i ekspresja kulturalna - to ocenianie znaczenia twórczego wyrażania idei, doświadczeń i uczuć za pośrednictwem szeregu środków wyrazu, w tym muzyki, sztuk teatralnych, literatury i sztuk wizualnych. Wiedza kulturalna obejmuje świadomość lokalnego, narodowego i europejskiego dziedzictwa kulturalnego oraz jego miejsca w świecie.

Wyżej wymienione kompetencje kluczowe uważane są za jednakowo ważne, ponieważ każda z nich może przyczynić się do udanego życia w społeczeństwie wiedzy, jednocześnie stanowią one ramy odniesienia, wspomagające działania krajowe i europejskie na rzecz osiągnięcia określonych w nich celów.

Polska realizuje zalecenia Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 18 grudnia 2006 r. w sprawie kompetencji kluczowych w procesie uczenia się przez całe życie poprzez wdrożenie nowych podstaw programowych kształcenia. Przykładowo ww. zalecenia zostały uwzględnione w 2014 r. w Podstawie programowej kształcenia ogólnego dla szkół podstawowych, zgodnie z którą do najważniejszych umiejętności zdobywanych przez ucznia w trakcie kształcenia ogólnego w szkole podstawowej należą[3]:

» czytanie – rozumiane zarówno jako prosta czynność, jak i jako umiejętność rozumienia, wykorzystywania i przetwarzania tekstów w zakresie umożliwiającym zdobywanie wiedzy, rozwój emocjonalny, intelektualny i moralny oraz uczestnictwo w życiu społeczeństwa;
» myślenie matematyczne – umiejętność korzystania z podstawowych narzędzi matematyki w życiu codziennym oraz prowadzenia elementarnych rozumowań matematycznych;
» myślenie naukowe – umiejętność formułowania wniosków opartych na obserwacjach empirycznych dotyczących przyrody i społeczeństwa;
» umiejętność komunikowania się w języku ojczystym i w języku obcym, zarówno w mowie, jak i w piśmie;
» umiejętność posługiwania się nowoczesnymi technologiami informacyjno-komunikacyjnymi, w tym także dla wyszukiwania i korzystania z informacji;
» umiejętność uczenia się jako sposób zaspokajania naturalnej ciekawości świata, odkrywania swoich zainteresowań i przygotowania do dalszej edukacji;
» umiejętność pracy zespołowej.

Ponadto, zgodnie z ww. podstawą programową do najważniejszych zadań szkoły należy kształcenie umiejętności posługiwania się językiem polskim, ja również przygotowanie uczniów do życia w społeczeństwie informacyjnym.

Ważną rolę w budowaniu społeczeństwa informacyjnego w Polsce pełnią fundusze strukturalne, a w szczególności Europejski Fundusz Społeczny, współfinansujący Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego 2014-2020. Program ten wspiera system edukacji na Mazowszu w realizacji nowych podstaw programowych kształcenia poprzez dofinasowanie przedsięwzięć ukierunkowanych na doskonalenie kompetencji kluczowych wśród uczniów, nauczycieli oraz osób dorosłych. Przykładowo, w ramach Działania 10.1 Kształcenie i rozwój dzieci i młodzieży planowane interwencje służą wspieraniu działań rozwijających kompetencje kluczowe na rynku pracy (ICT, matematyczno-przyrodnicze, językowe) a także kształtowaniu właściwych postaw (kreatywności, innowacyjności, pracy zespołowej, przedsiębiorczości) począwszy od edukacji na poziomie podstawowym i gimnazjalnym, po edukację ponadgimnazjalną (ogólną i zawodową). Przewidywane dla Działania 10.1. typy operacji służyć będą m.in. kształtowaniu już w młodym wieku umiejętności i postaw przydatnych i ułatwiających funkcjonowanie na rynku pracy, a także stanowiących podstawę i kształtujących nawyk uczenia się przez całe życie. Działanie 10.2 Upowszechnianie kompetencji kluczowych wśród osób dorosłych jest natomiast ukierunkowane na podnoszenie kwalifikacji osób dorosłych – w szczególności z grup najbardziej potrzebujących - w obszarze ICT i języków obcych, co w rezultacie spowoduje wzrost ich szans na rynku pracy. Wsparcie osób dorosłych w nabywaniu wskazanych kompetencji kształtować będzie również nawyk uczestnictwa w uczeniu się przez całe życie, a także przeciwdziała poczuciu marginalizacji wynikających z braku kompetencji, czy umiejętności.

Należy również pamiętać, że fakt nabycia kompetencji odbywa się w oparciu o jednolite kryteria wypracowane na poziomie krajowym, w ramach następujących etapów:

a) ETAP I – Zakres – zdefiniowanie w ramach wniosku o dofinansowanie lub w regulaminie konkursu grupy docelowej do objęcia wsparciem oraz wybranie obszaru interwencji EFS, który będzie poddany ocenie,

b) ETAP II – Wzorzec – zdefiniowanie we wniosku o dofinansowanie lub w regulaminie konkursu standardu wymagań, tj. efektów uczenia się, które osiągną uczestnicy w wyniku przeprowadzonych działań projektowych,

c) ETAP III – Ocena – przeprowadzenie weryfikacji na podstawie opracowanych kryteriów oceny po zakończeniu wsparcia udzielanego danej osobie,

d) ETAP IV – Porównanie – porównanie uzyskanych wyników etapu III (ocena) z przyjętymi wymaganiami (określonymi na etapie II efektami uczenia się) po zakończeniu wsparcia udzielanego danej osobie. Kompetencja to wyodrębniony zestaw efektów uczenia się / kształcenia. Opis kompetencji zawiera jasno określone warunki, które powinien spełniać uczestnik projektu ubiegający się o nabycie kompetencji, tj. wyczerpującą informację o efektach uczenia się dla danej kompetencji oraz kryteria i metody ich weryfikacji. Wykazywać należy wyłącznie kompetencje osiągnięte w wyniku interwencji Europejskiego Funduszu Społecznego.

[3]Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 maja 2014 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół – załącznik nr 2 (podstawa programowa kształcenia ogólnego dla szkół podstawowych).

Z OPIEKI W DOROSŁOŚĆ – MODEL USAMODZIELNIENIA

Wchodzenie w dorosłość wychowanków opieki zastępczej jest jedną z istotnych kwestii lokalnej polityki społecznej. Jest to zazwyczaj proces jedynie formalny, wprowadzany na kilka miesięcy przed osiągnięciem pełnoletniości. Wychowanek, otrzymuje pomoc materialną i czasem pomoc w sprawach urzędowych a z pozostałymi sprawami musi radzić sobie sam. Zdarza się, że proces usamodzielniania wychowanków jest zbyt krótki i za późno rozpoczynany, zaś oni sami wchodząc w dorosłe życie spostrzegają, że pojawiają się wyzwania, możliwości, zyski i coraz wyraźniej nowe zadania.

Byli podopieczni placówek opiekuńczo-wychowawczych zaczynają uświadamiać sobie, że podjęte decyzje na przykład co do wyboru szkoły, kierunku studiów, rozwoju tych, a nie innych zainteresowań określają ich miejsce w społeczności. Atutem młodości jest zjawisko „życia przed sobą" – czyli szerokiego pola możliwości do zagospodarowania. Potem następuje stopniowe ich ograniczenie, zaniechanie wielu niezrealizowanych planów, które mogą być traktowane jako straty. Na przykład zaprzepaszczona kariera sportowa spowodowana niewystarczającą pracą nad rozwojem talentu, słabo zdana matura uniemożliwiająca studia na prestiżowej uczelni, decyzja o pozostaniu w jednym miejscu pomimo propozycji pracy w innym.

Los wychowanków opieki zastępczej rozstrzyga się w pierwszych latach po opuszczeniu placówek - zauważa Anna Orzechowska, psycholog z warszawskiego oddziału Towarzystwa Psychoprofilaktycznego.

Pomoc w usamodzielnianiu się powinna zatem polegać na kilkuletniej pracy nastawionej na odbudowę poczucia wartości i rozwiązywania problemów socjalnych, społecznych, emocjonalnych i rodzinnych. Powinna on być też dostosowana do indywidualnych potrzeb wychowanka i w porozumieniu z nim być planowana, a potem prowadzona w życie.

Aby łatwiej przeprowadzić młodych ludzi przez ten proces, Towarzystwo Psychoprofilaktyczne Oddział w Warszawie opracowało projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego „Z opieki w dorosłość model usamodzielnienia".

W ramach projektu zorganizowane zostały dwudziestogodzinne warsztaty, podczas których wychowawcy, rodzice zastępczy oraz wychowankowie placówek opiekuńczo-wychowawczych i rodzin zastępczych próbowali zdiagnozować

najważniejsze problemy związane z procesem usamodzielnienia. Wszyscy zgodnie wskazali, że samo umożliwienie dalszej nauki i pomoc materialna nie wystarczają. Tym bardziej, że niejednokrotnie otrzymane pieniądze marnotrawione są na niepotrzebne gadżety, które mają podnieść poczucie własnej wartości wychowanków i ich prestiż, ale na dłuższą metę nie zaspokajają najważniejszych potrzeb. Niezbędne jest tu więc wsparcie psychologiczne.

Głównym założeniem projektu stało się rozpoczęcie procesu usamodzielnienia już w wielu 14 -15 lat. Na tyle wcześnie, aby możliwe było emocjonalne przygotowanie wychowanków do sprostania trudom dorosłego życia. Model ten obejmował nie tylko młodzież opuszczającą rodziny zastępcze i placówki opiekuńczo-wychowawcze, ale także - wszelkie grupy zagrożone wykluczeniem społecznym, np. osoby bezdomne, opuszczające zakłady penitencjarne czy ludzi chorych.

Istotną rolę w opracowanym modelu odgrywał asystent usamodzielnienia, który poświęcał młodemu człowiekowi po kilka godzin tygodniowo przez dwa lub trzy lata. Asystent pełnił rolę koordynatora procesu usamodzielniania, podejmowanego wobec wychowanka i jego otoczenia. Pomagał wychowankom rozwiązywać problemy w różnych, czasem bardzo odmiennych sferach życia. Od takich prostych jak robienie codziennych zakupów, poprzez pomoc w poprawie relacji z rodziną i otoczeniem, aż do porad jak zdobywać doświadczenie zawodowe.

Najważniejsze było wypracowanie motywacji własnej wychowanka do podejmowania konstruktywnych działań, zakładając, że zaangażuje się on wyłącznie w sprawy, które są dla niego ważne. Asystent starał się więc wspierać każdą konstruktywną aktywność swego podopiecznego.

Szczególnie pomagał gdy młodzież wycofywała się on z realizacji swoich planów, przy pojawiających się trudnościach. Asystent towarzyszył i wspierał, ale nie wyręczał, bowiem o wiele ważniejsze było to, że wychowanek zrobi coś sam, niż uzyskanie optymalnego efektu. Ingerował tylko wtedy, gdy protegowany sam nie był sobie w stanie poradzić z trudnościami i zewnętrzna pomoc była niezbędna.

– *W odbudowie poczucia wartości i wiary we własne siły wychowanka bardzo ważny był sposób traktowania go przez asystenta. Asystent pracując z wychowankiem respektował jego decyzje, był partnerski, traktował go z szacunkiem. Starał się go nie pouczać ani nie oceniać. We wspólnych relacjach unikano też arbitralnych zachowań względem podopiecznego i okazywania mu lekceważenia* – wyjaśniła Anna Orzechowska, psycholog Towarzystwa Psychoprofilaktycznego.

Na pomoc w rozwiązywaniu kryzysowych sytuacji, uczestnicy projektu mogli liczyć jeszcze przez dwa lata po zakończeniu procesu usamodzielnienia.

W testowaniu programu usamodzielnienia wzięło udział 25 wychowanków rodzin zastępczych i placówek opiekuńczo-wychowawczych. W grupie było 13 dziewcząt i 12 chłopców. 13 z nich to wychowankowie domów dziecka natomiast 12 dorastało w rodzinach zastępczych. Pracowało z nimi 12 asystentów usamodzielnienia, którzy pomagali im przygotować się do wejścia w dorosłe życie.

Młodzi ludzie mieli możliwość poznania różnych zawodów oraz zdobycia dodatkowych kwalifikacji, biorąc udział w samodzielnie wybranych kursach, dotyczących poznania pod-

stawowych zasad i umiejętności związanych z zawodem fryzjera, kelnera czy z zakresu obsługi kasy fiskalnej.
Dodatkowo mogli zdobywać przydatne umiejętności, które nabywali biorąc udział w kursach komputerowych, ekologicznego odżywiania i gotowania oraz prawa jazdy kategorii B. Każdy wychowanek biorący udział w projekcie mógł spróbować pracy w wybranym przez siebie zawodzie i zakładzie pracy poprzez uczestnictwo w programie staży zawodowych. Dzięki temu mógł sprawdzić czym chce się zajmować w przyszłości zdobywając pierwsze doświadczenia w pracy, pomagając i towarzysząc opiekunowi stażu podczas wykonywania zawodu, między innymi fryzjera w salonie fryzjerskim, wychowawcy w przedszkolu czy w ognisku wychowawczym, nauczyciela w gimnazjum, mechanika w warsztacie samochodowym czy kucharza lub kelnera w restauracji.
Podczas realizacji wszystkich zadań odbywał się trening umiejętności społecznych i zadaniowych. Szczególnie intensywnie pracowano nad tymi zagadnieniami podczas obozów. W czasie ferii zimowych zorganizowany został dwutygodniowy wyjazd do Zakopanego, natomiast latem spędzono trzy tygodnie wędrując po Finlandii. Podczas tych wyjazdów, wy-

chowankowie aktywnie uczestniczyli w organizowaniu sobie czasu. Planowali różne czynności a później weryfikowali, co się udało, co nie, a co można było zrobić inaczej. Zmierzali się z codziennymi zadaniami, takimi jak robienie zakupów, gotowanie, pełnienie dyżurów, ucząc się w ten sposób samodzielności i odpowiedzialności. Pracowali nad odbudową swojego poczucia wartości i uczyli się rozwiązywania problemów na forum grupy, mówienia wprost, próbowali się uniezależnić od oceny. Udzielali sobie też wzajemnej pomocy podczas każdej z tych czynności, a to wszystko aktywnie spędzając wolny czas uprawiając sporty, chodząc na wycieczki, poznając świat i innych ludzi.
Reasumując, model usamodzielniania, opracowany w ramach projektu przedstawia proces korekcyjny. Adresowany jest do młodych osób, których doświadczenia, zdobyte w okresie dzieciństwa i dorastania (a szczególnie braki w tych doświadczeniach) mogą stać się przyczyną poważnych problemów w ich dorosłym życiu oraz utrudniać im uzyskanie samodzielności. Projekt polegający na wspieraniu aktywności, odpowiedzialności i samodzielności wychowanków, poprzez wprowadzenie profesjonalnych procedur, np. diagnozy problemowej, indywidualnego planu pracy, konsultacji, superwizji, pracy zespołowej. Realizowanym działaniem objęto także rodzinę wychowanka, ponieważ blisko połowa wychowanków wraca do rodzin i nierzadko, ma podobne problemy jak ich rodzice. Praca z rodziną pomaga wychowankowi w zrozumieniu swojej historii, pozwala na odwrócenie się od przeszłości i budowanie swojego suwerennego życia Wypracowano również program szkolenia asystentów usamodzielnienia.
Wypracowany produkt finalny składa się z dwóch elementów: modelu usamodzielnienia wychowanków opieki zastępczej i programu szkolenia asystentów usamodzielnienia. Pierwszy z nich zawiera: opis sposobu pracy asystenta usamodzielnienia, opis działań wspierających sam proces, narzędzia stosowane w realizacji programu, schemat diagnozy potrzeb i problemów wychowanka, schemat programu pomocy wraz z procedurą analizy efektów, przykładowy kontrakt z wychowankiem oraz rejestr dyspozycji i umiejętności dorastającego Z kolei program szkolenia asystentów usamodzielnienia obejmuje założenia programu szkolenia oraz opisy treningów i warsztatów.
Stworzone modele dostępne są dla terapeutów, wychowanków oraz wszystkich zainteresowanych na stronach Towarzystwa Psychoprofilaktycznego www.tpp.org.pl w zakładce *Materiały*.
Wypracowany dzięki unijnemu wsparciu model może być teraz stosowany w instytucjach pomocy społecznej, takich jak: Ośrodki Pomocy Społecznej, Powiatowe Centra Pomocy Rodzinie, placówkach opiekuńczo-wychowawczych, Domach Pomocy Społecznej dla dzieci i młodzieży, domach dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży itp.
Dzięki realizacji projektu „Z opieki w dorosłość. Model usamodzielnienia" - stworzono system działania, wykształcono asystentów usamodzielnienia oraz umożliwiono skorzystanie ze wsparcia 25 osobom. Wychowankowie i realizatorzy po zakończeniu projektu podkreślali, jak ważne są dla nich rezultaty pozamaterialne, w tym efekty edukacyjne, zależne od możliwości i aspiracji wychowanka, poziom kompetencji społecznych, funkcjonowanie w rolach osobistych (np. założenie rodziny) i zawodowych.
Przejawy aktywności podejmowane przez uczestników programu: otwarcie na nowe możliwości oraz oferowanie takich możliwości wychowankom i osobom usamodzielnionym, spowodowały u nich wzrost poczucia wartości i jakości życia przyczyniając się zarazem do polepszenia oceny własnej .sytuacji życiowej.

Poddziałanie 7.2.2
Wsparcie ekonomii społecznej
Tytuł projektu: ***Z opieki w dorosłość – model usamodzielnienia.***
Beneficjent: Towarzystwo Psychoprofilaktyczne Oddział w Warszawie
Całkowita wartość projektu/wartość dofinansowania: 2 444 672,00 zł

O INNOWACYJNOŚCI MAZOWSZA PODCZAS OPEN DAYS W BRUKSELI

W dniach 12-15 października 2015 roku w Brukseli odbyła się trzynasta edycja „Open Days" - Europejskiego Tygodnia Miast i Regionów, organizowanego przez Komitet Regionów. Jest to jedno z najważniejszych wydarzeń poświęconych polityce regionalnej Unii Europejskiej. Ponad 100 debat i warsztatów przyciągnęło około sześć tysięcy uczestników z całego świata. W trakcie wydarzenia ogłoszono również zwycięzców konkursu RegioStars Awards 2015, w którym nagradzane są najbardziej innowacyjne projekty wspierane z unijnego budżetu.

Trzynasta już edycja „Open Days" - Europejskiego Tygodnia Miast i Regionów stanowiła idealną okazję do rozmów na temat dotychczasowych praktyk we wdrażaniu funduszy unijnych, a także perspektyw na przyszłość. Polityka spójności na lata 2014-2020 to aż 351,8 mld euro dla miast i regionów UE. Środki te pozwolą na osiągnięcie celu określonego w strategii Europa 2020, czyli inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającemu włączeniu społecznemu.

Na uczestników wydarzenia czekało ponad sto debat i warsztatów, podczas których podjęto takie zagadnienia jak badania i rozwój, tworzenie centrów innowacji, polityka klastrowa, rozwój sektora małych i średnich przedsiębiorstw, inteligentny rozwój miast, zwiększanie spójności terytorialnej, innowacje społeczne i rozwój rynku pracy. W wydarzeniu uczestniczyli przedstawiciele regionalnych, rządowych i unijnych instytucji. Wśród gości i prelegentów byli również eksperci spoza UE, reprezentujący między innymi Japonię, Indie czy Kanadę.

Fundusze UE na innowacyjną gospodarkę

Debaty i warsztaty podczas Open Days prowadzone były przez Komisję Europejską, Komitet Regionów, a także partnerów regionalnych. Duży nacisk położono na tworzenie warunków na rzecz zwiększania potencjału innowacyjnego. Jedno ze spotkań w całości poświęcono możliwościom wsparcia sektora badawczo-rozwojowego w ramach inicjatywy JASPERS. Podczas debaty pn. „How JASPERS can support Regions and Cities", zorganizowanej przez Europejski Bank Inwestycyjny zaprezentowano między innymi międzynarodowy projekt budowy laserów wielkiej mocy, które w przyszłości znajdą zastosowanie na przykład do opracowywania nowych metod diagnostyki i leczenia nowotworów. Projekt realizowany jest we współpracy jednostek badawczych z trzech krajów – Czech, Węgier i Rumunii.

Organizatorzy spotkania zaprosili również przedstawicieli Polski i Rumunii do podzielenia się wybranymi przykładami projektów wspierających rozwój obszaru badawczego. Polskę reprezentował Mariusz Frankowski, Dyrektor Mazowieckiej Jednostki Wdrażania Programów Unijnych.

W nowej unijnej perspektywie z regionalnego programu dla Mazowsza ponad 450 mln euro przeznaczone zostanie na wsparcie sektora naukowego, zwiększenie zaangażowania bi-

Od lewej: Gustavo López (Komitet Regionów), dr Adam Kozierkiewicz (Europejski Bank Inwestycyjny), Massimo Marra (JASPERS), Martin Schalker (Europejski Bank Inwestycyjny), Brendan Smyth (Europejski Bank Inwestycyjny), Eugenia Kazamaki-Ottersten (Europejski Bank Inwestycyjny), Ivan Zagar (Komitet Regionów), Mariusz Frankowski (Mazowiecka Jednostka Wdrażania Programów Unijnych), Tudor Prisecaru (Krajowy Urząd ds. Badań i Rozwoju Rumunii)
Źródło: Komitet Regionów

Lambert van Nistelrooij, Przewodniczący Jury
Źródło: Komitet Regionów

znesu w badania i rozwój, a także transfer innowacji na rynek. – *Zdecydowany nacisk położymy na współpracę międzysektorową, kompleksowe podejście do realizacji projektów oraz zróżnicowanie źródeł finansowania inwestycji. W planach na najbliższe lata jest na przykład stworzenie systemu innowacyjności na bazie dotychczas zrealizowanych projektów, do których należy Centrum Zarządzania Innowacjami i Transferem Technologii Politechniki Warszawskiej (CZIiTT) dofinansowane z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego 2007-2013 oraz projekt CEZAMAT dofinansowany z Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka. Uzupełnieniem tych inwestycji będzie projekt Kampusu Nowych Technologii, który potencjalnie może zyskać dofinansowanie z inicjatywy JASPERS* – powiedział Mariusz Frankowski, Dyrektor MJWPU.

O możliwościach wsparcia sektora naukowego w Rumunii w kolejnych latach opowiedział natomiast Tudor Prisecaru z krajowego urzędu ds. badań naukowych i innowacyjności. Podczas wystąpienia podkreślił powiązanie strategii badań i rozwoju na lata 2014-2020 z krajowymi inteligentnymi specjalizacjami. Istotne znaczenie będzie miało wykorzystanie różnych źródeł finansowania inwestycji oraz ścisła współpraca biznesu z nauką. Przykładem współpracy może być klaster zaawansowanych technologii powstały w Magurele w 2013 roku, skupiający ponad 50 firm i instytucji naukowych. Powstanie klastra było jednym z efektów realizacji projektu budowy laserów wielkiej mocy.

Znamy RegioStars 2015

Idealną okazją do poznania najbardziej innowacyjnych projektów dofinansowanych w ramach funduszy polityki spójności, było rozdanie nagród w konkursie RegioStars Awards 2015. Uroczysta gala odbyła się 13 października w Centrum Sztuki „BOZAR" w Brukseli. Wyróżniono projekty z zakresu rozwoju inteligentnego, zrównoważonego i sprzyjającego włączeniu społecznemu. Doceniono również miasta przyszłości. Zwycięzców wybrano spośród aż 143 zgłoszonych projektów.

Nagrodę za wzmacnianie potencjału sektora małych i średnich firm na rzecz inteligentnego rozwoju otrzymał szwedzko-duński projekt „The Scandinavian Game Developers" mający na celu inkubowanie przedsiębiorczości w sektorze gier. W realizację projektu zaangażowano przedstawicieli biznesu i sektora naukowego z dwóch państw. W efekcie prac powstały 22 firmy, które zatrudniają łącznie ponad 60 osób. Za najciekawszą inicjatywę na rzecz zrównoważonego rozwoju uznano hiszpański projekt „PICSA". Projekt miał na celu zwiększanie efektywności energetycznej budynków w Andaluzji. Ważnym aspektem była także poprawa wizerunku całego sektora budowlanego w regionie. Do jednego z najważniejszych efektów realizacji projektu zaliczyć można redukcję emisji CO2 do środowiska o 62 000 tony rocznie. W kategorii rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu nagrodzono natomiast włoski projekt pn. „Diritti a scuola", w ramach którego zintegrowano działania z zakresu doradztwa edukacyjnego i opieki społecznej, aby zmniejszyć skalę przedwczesnego opuszczania systemu edukacji. W konkursie RegioStars 2015 doceniono również współpracę dwóch miast z Hiszpanii i Portugalii. Projekt „Eurocity of Chaves-Verin" zakładał zwiększenie komfortu życia mieszkańców, co odbywa się między innymi przez oferowanie wspólnych usług publicznych i biznesowych, czy promocję przedsiębiorczości.

Trzynasta edycja „Open Days" - Europejskiego Tygodnia Miast i Regionów już za nami. Kolejna odsłona wydarzenia już za rok!

FILARY INNOWACYJNOŚCI – GDZIE SZUKAĆ WSPARCIA REALIZUJĄC PROJEKTY INNOWACYJNE

Innowacje są obecnie głównym przedmiotem zainteresowań w różnych dziedzinach i dyscyplinach naukowych ze względu na ich kluczowy wpływ na rozwój społeczno-gospodarczy na świecie. Mogą być one wdrażane m.in. w sferze aktywności gospodarczej (np. innowacje wdrażane przez przedsiębiorców w zakresie prowadzonej działalności w tym: usprawnienia organizacyjne, nowa metoda produkcji, nowa technologia), społecznej (innowacje społeczne), jak środowiskowej (np. ekoinnowacje).

Źródłem innowacji jest postęp technologiczny, natomiast źródłem postępu technologicznego – rozwój nauki uwarunkowany realizacją badań naukowych, zarówno tych podstawowych, jak przemysłowych oraz eksperymentalnych. Wyżej wymienione typy badań zdefiniowane zostały w art. 2 pkt 84-86 Rozporządzenia Komisji Europejskiej z dnia 17 czerwca 2014 r. nr 651/2014 uznającego niektóre rodzaje pomocy za zgodne z rynkiem wewnętrznym w zastosowaniu art. 107 i 108 Traktatu. Zgodnie z wymienionym rozporządzeniem:

- badania podstawowe oznaczają prace eksperymentalne lub teoretyczne podejmowane przede wszystkim w celu zdobycia nowej wiedzy o podstawach zjawisk i obserwowalnych faktów bez nastawienia na bezpośrednie zastosowanie komercyjne,
- badania przemysłowe oznaczają badania planowane lub badania krytyczne mające na celu zdobycie nowej wiedzy oraz umiejętności celem opracowania nowych produktów, procesów lub usług, lub też wprowadzenia znaczących ulepszeń do istniejących produktów, procesów lub usług,
- eksperymentalne prace rozwojowe oznaczają zdobywanie, łączenie, kształtowanie i wykorzystywanie dostępnej aktualnie wiedzy i umiejętności z dziedziny nauki, technologii i biznesu oraz innej stosownej wiedzy i umiejętności w celu opracowywania nowych lub ulepszonych produktów, procesów lub usług. Mogą one także obejmować na przykład czynności mające na celu pojęciowe definiowanie, planowanie oraz dokumentowanie nowych produktów, procesów i usług. Eksperymentalne prace rozwojowe mogą obejmować opracowanie prototypów, demonstracje, opracowanie projektów pilotażowych, testowanie i walidację nowych lub ulepszonych produktów, procesów lub usług w otoczeniu stanowiącym model warunków rzeczywistego funkcjonowania, których głównym celem jest dalsze udoskonalenie techniczne produktów, procesów lub usług, których ostateczny kształt zasadniczo nie jest jeszcze określony.

W bieżącym okresie programowym wsparciem objęte są zarówno ww. rodzaje badań, jak i ich finalny efekt w postaci konkretnej innowacji, produktu lub usługi, metody, technologii itp. Źródeł finansowania innowacji należy szukać zarówno w programach wspomagających nowatorskie przedsięwzięcia, jak i instytucjach ukierunkowanych na rozwój działalności innowacyjnej.

Poniżej przedstawione zostaną wybrane działania oraz poddziałania wspierające wdrażanie przedsięwzięć innowacyjnych w perspektywie finansowej.

Programem, który wspiera innowacje na Mazowszu jest Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego. Przykładowo w ramach I Osi Priorytetowej - Wykorzystanie działalności badawczo-rozwojowej w gospodarce przedsięwzięcia badawczo-innowacyjne będą współfinansowane w ramach dwóch poniższych działań:

- Działanie 1.1. Działalność badawczo – rozwojowa jednostek naukowych ukierunkowana na wsparcie infrastruktury badawczo-rozwojowej jednostek naukowych w tym: rozbudowę lub modernizację infrastruktury B+R w celu prowadzenia prac badawczych, odpowiadających potrzebom gospodarki i mających zastosowanie w obszarach inteligentnych specjalizacji regionu.
- Działanie 1.2. Działalność badawczo - rozwojowa przedsiębiorstw finansować będzie:
  - projekty badawczo-rozwojowe obejmujące cały proces powstania innowacji lub jego wybrane elementy, prowadzony samodzielnie przez przedsiębiorcę lub we współpracy z jednostką naukową (badania przemysłowe i prace rozwojowe – kończąc na pierwszej produkcji),
  - małe projekty badawcze – bony na innowacje obejmujące przedsięwzięcia polegające na realizacji prac badawczych określonych przez przedsiębiorcę, we współpracy z instytucją naukową, związanych z opracowaniem lub rozwojem nowego lub ulepszonego produktu, usługi lub zmian procesowych, w tym także usług z zakresu wzornictwa,
  - tworzenie lub rozwój zaplecza badawczo-rozwojowego, w tym inwestycje w aparaturę, sprzęt, technologie i inną niezbędną infrastrukturę służącą prowadzeniu prac B+R i tworzeniu innowacyjnych produktów i usług, a także stworzenie i rozwój w przedsiębiorstwach działów B+R, laboratoriów lub centrów badawczo-rozwojowych,
  - proces eksperymentowania i poszukiwania nisz rozwojowych i innowacyjnych w tym projekty badawczo-rozwojowe przedsiębiorstw w obszarach innych niż inteligentne specjalizacje regionu,
  - rozwój regionalnego systemu innowacji poprzez finansowanie przedsięwzięć zapewniających warunki do oddolnego procesu definiowania potrzeb i współpracy przedsiębiorstw z jednostkami naukowymi w obszarach inteligentnej specjalizacji w oparciu o Regionalną Strategię Innowacji dla Mazowsza do 2020 roku.

W omawianym programie innowacje są także przedmiotem finansowania w ramach III Osi Priorytetowej – Rozwój potencjału innowacyjnego i przedsiębiorczości, Działanie 3.3. Innowacje w MŚP. Oś III jest kom-

plementarna wobec omówionej powyżej osi I RPO WM. Działanie 3.3. ukierunkowane jest na wzmocnienie potencjału sektora MŚP na Mazowszu, przede wszystkim w zakresie wprowadzania na rynek nowych produktów lub usług oraz pozyskiwania i wdrażania innowacji. Zgodnie z założeniami Szczegółowego Opisu Priorytetów dla RPO WM inwestycje w rozwój przedsiębiorstw, zwiększające skalę ich działalności, spowodują zwiększenie zasięgu oferty firm w ramach nowych rynków zbytu. Dodatkowo wykorzystanie technologii informacyjno-komunikacyjnych przełoży się na rozwój i poprawę efektywności działalności przedsiębiorstw, m.in. poprzez wsparcie rozwoju współpracy między przedsiębiorstwami w oparciu o nowoczesne rozwiązania teleinformatyczne (B2B), co wzmocni więzi pomiędzy współpracującymi przedsiębiorstwami oraz podniesie konkurencyjność poprzez stosowanie nowoczesnych kanałów współpracy, automatyzację procesów biznesowych i wymiany danych.

Kolejnym programem ukierunkowanym na wdrażanie projektów innowacyjnych w sferze gospodarczej jest Program Operacyjny Inteligentny Rozwój (POIR), a w szczególności I i III Oś priorytetowa. W ramach I Osi Priorytetowej wdrażanej wsparcie prowadzenia prac B+R przez przedsiębiorstwa na szczególne wyróżnienie zasługuje Działanie 1.1: Projekty B+R przedsiębiorstw, ukierunkowane na wsparcie projektów B+R realizowanych przez przedsiębiorstwa zarówno duże, jak i MŚP. Projekty B+R powinny obejmować badania przemysłowe i prace rozwojowe lub wyłącznie prace rozwojowe. Warunkiem otrzymania dofinansowania jest komercjalizacja wyników prac B+R. III Oś priorytetowa POIR 2014-2020 - Wsparcie innowacji w przedsiębiorstwach jest uzupełnieniem Osi I. W jej ramach wsparcie obejmie następujące rodzaje projektów:

- wybór i zasilenie kapitałowe funduszy typu seed capital i venture capital, realizujących projekty polegające na poszukiwaniu i ocenie innowacyjnych pomysłów, potencjalnych przedsiębiorców lub przedsiębiorców, prac pre-inwestycyjnych oraz inwestycji kapitałowych (poddziałanie 3.1.1. – PARP),
- wybór i zasilenie kapitałowe sieci aniołów biznesu, które będą realizowały grupowe inwestycje kapitałowe w przedsiębiorstwa działające w oparciu o innowacyjne pomysły (poddziałanie 3.1.2. -PARP),
- utworzenie i zasilenie funduszu pożyczkowego w celu wsparcia przedsięwzięć o charakterze innowacyjnym, realizowanych przez przedsiębiorstwa, które pozyskały inwestora kapitałowego (poddziałanie 3.1.3. - PARP),
- utworzenie i zasilenie funduszu funduszy, realizującego inwestycje w instrumenty kapitałowe i quasi-kapitałowe funduszy venture capital, w celu inwestowania w MŚP, ze szczególnym uwzględnieniem przedsiębiorstw innowacyjnych oraz prowadzących działalność B+R (poddziałanie 3.1.4. Ministerstwo Gospodarki),
- projekty polegające na przygotowaniu dokumentacji niezbędnej dla uzyskania przez MŚP dostępu do rynków kapitałowych (GPW, NewConnect, Catalyst, zagraniczne rynki regulowane) i pozyskania kapitału o charakterze udziałowym lub dłużnym (poddziałanie 3.1.5.– PARP),
- wdrożenie przez przedsiębiorcę wyników prac B+R (zrealizowanych samodzielnie bądź na zlecenie – poddziałanie 3.2.1. – PARP),
- wdrożenie przez przedsiębiorstwo wyników prac B+R (własnych lub zakupionych – poddziałania 3.2.2. i 3.2.3. – BGK i Ministerstwo Gospodarki),
- usługi doradcze związane z aktywnością innowacyjnych przedsiębiorstw na rynkach zagranicznych (poddziałanie 3.3.1. – PARP).

Wsparcie innowacji zaplanowane zostało także w Programie Operacyjnym Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020 w zakresie Działania 4.1 Innowacje społeczne - wdrażanego w ramach IV Osi Priorytetowej. Omawiane działanie jest ukierunkowane na wykorzystanie innowacji społecznych w wybranych aspektach polityk publicznych w celu zwiększenia ich skuteczności. W ramach Działania 4.1. finansowane będą zarówno mikro-innowacje, czyli inkubacja nowych zalążkowych pomysłów, w tym ich opracowanie, rozwinięcie, przetestowanie i upowszechnienie oraz podjęcie działań w zakresie włączenia do polityki i praktyki, jak również innowacje typu makro polegające na opracowaniu, przetestowaniu, upowszechnieniu oraz włączeniu do polityki i praktyki nowych rozwiązań. Działanie 4.1 ukierunkowane jest na realizację projektów ze wszystkich celów tematycznych EFS. Każdorazowo typ beneficjenta będzie określany w kryteriach wyboru projektów dla poszczególnych konkursów. Przykładowo w konkursie na inkubację innowacji społecznych dla którego termin naboru wniosków zakończył się 10 września br. - wsparcie procesu inkubacji nowych pomysłów obejmowało 4 następujące obszary tematyczne:

» przejście z systemu edukacji do aktywności zawodowej,
» integracja zawodowa osób oddalonych od rynku pracy,
» kształcenie ustawiczne osób dorosłych,
» usługi opiekuńcze dla osób zależnych.

Jak wspomniano na wstępie, obok programów krajowych, wsparciem innowacji w Polsce zajmują się także liczne organizacje państwowe, pozarządowe, naukowe, instytucje otoczenia biznesu jak i osoby prywatne.

Wśród organizacji państwowych wyróżnić można Polską Agencję Rozwoju Przedsiębiorczości, której celem działania jest m.in. realizacja programów rozwoju gospodarki, wspierających działalność innowacyjną i badawczą małych i średnich przedsiębiorstw (MŚP). Jednym z głównych priorytetów Agencji jest promowanie postaw innowacyjnych oraz zachęcanie przedsiębiorców do stosowania nowoczesnych technologii w swoich firmach. W tym celu prowadzi portal internetowy poświęcony tematyce innowacyjnej www.pi.gov.pl, a tak-

[1] *http://bip.parp.gov.pl/przedmiot-dzialalnosci-i-kompetencje-parp, dostęp 4 października 2015 r.*

[2] *http://www.fiir.org.pl/ dostęp 4 października 2015 r.*

Posługiwali się naukową metodą aby zdecydować, który produkt rozwijać.

że corocznie organizuje konkurs Polski Produkt Przyszłości.
Przykładem organizacji pozarządowej wspierającej nowatorskie przedsięwzięcia jest Fundacja Innowacji i Rozwoju, której głównym celem działalności jest propagowanie w gospodarce oraz w życiu społecznym idei innowacji m.in. poprzez świadczenie pomocy metodycznej w procesie wdrażania przedsięwzięć innowacyjno - wdrożeniowych i nowatorskich rozwiązań[2].
Organizacją o charakterze naukowym wspierającą innowacje jest Narodowe Centrum Badan i Rozwoju. Do zadań Centrum należy w szczególności zaliczyć: wspieranie komercjalizacji wyników badań naukowych lub prac rozwojowych oraz innych form ich transferu do gospodarki.
Wsparciem innowacji zajmują się także w Polsce instytucje otoczenia biznesu zwane często instytucjami proinnowacyjnymi. Wśród najczęstszych form instytucji otoczenia biznesu należy wyróżnić następujące grupy:

- ośrodki szkoleniowo-doradcze (szkolenia, dostęp do informacji),
- centra transferu technologii i innowacji (transfer i komercjalizacja nowych rozwiązań technologicznych ze sfery nauki do przemysłu);
- inkubatory i centra technologiczne (pomoc doradcza, techniczna oraz w zakresie infrastruktury dla nowo tworzonych firm),
- parki technologiczne i przemysłowe, sfery biznesu oraz klastry będące zgrupowaniem przedsiębiorstw z ofertą usług pomocowych, biznesowych i infrastrukturalnych)

Wspieraniem innowacji zajmują się także zamożne osoby prywatne zwane aniołami biznesu (ang. business angel) które przeznaczają kapitał na finansowanie przedsięwzięć będących we wczesnych fazach rozwoju w zamian za mniejszościowy pakiet udziałów w firmie. Jedną z najbardziej aktywnych sieci Aniołów Biznesu działających w Polsce jest Lewiatan Business Angels (www.lba.pl) funkcjonująca przy Konfederacji Lewiatan[3]. Omawiana sieć zajmuje się kojarzeniem atrakcyjnych projektów inwestycyjnych z inwestorami poszukującymi nowych, ciekawych projektów, mających duży potencjał wzrostu.

Wnioskodawcom zainteresowanym tematyką innowacji oraz przygotowaniem nowatorskich przedsięwzięć pomocne będą strony internetowe, w tym w szczególności strona wspomnianego już Portalu Innowacji www.pi.gov.pl – będącego źródłem wiedzy na temat wspierania innowacyjności i transferu technologii, jak również strony poszczególnych programów operacyjnych 2014-2020, w szczególności:

- Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego - www.funduszedlamazowsza.eu,
- Programu Operacyjnego Inteligentny Rozwój – www.poir.gov.pl,
- Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwoj – www.power.gov.pl.

Polska od wielu lat skutecznie wspiera innowacje, bowiem są one podstawą konkurencyjności regionów rozumianą jako ich zdolność do przystosowania się (w sferze społecznej i ekonomicznej) do zmieniających się warunków zewnętrznych i wewnętrznych[4]. Innowacje to przede wszystkim ogromna szansa na poprawę jakości życia obecnych i przyszłych pokoleń.

[3] *B. M. Marciniec: Rola Parków Naukowo-Technologicznych w rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw, Wydawnictwo Poznańskie, Poznań 2007, s. 110-111.*

[4] *A. Oleksiuk: Konkurencyjność regionów a parki technologiczne i klastry przemysłowe, Oficyna Wydawnicza Branta, Warszawa 2009, s. 32-33*

NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

Mazowsze. serce Polski

UNIA EUROPEJSKA

MAZOWIECKA JEDNOSTKA WDRAŻANIA PROGRAMÓW UNIJNYCH

ul. Jagiellońska 74, 03-301 Warszawa
tel. 22 542 20 00, fax 22 698 31 44
www.mazowia.eu
www.facebook.com/pife.mazowsze
e-mail: punkt_kontaktowy@mazowia.eu

801 101 101

Mobilne Punkty Informacyjne – Zaproszenie do współpracy

Zapraszamy lokalne samorządy do współpracy z Punktami Informacyjnymi Funduszy Europejskich funkcjonującymi przy Mazowieckiej Jednostce Wdrażania Programów Unijnych, podczas organizacji bezpłatnych dyżurów Specjalistów ds. funduszy europejskich zwanych Mobilnymi Punktami Informacyjnymi (MPI) w województwie mazowieckim. W ramach Mobilnych Punktów Informacyjnych Specjaliści ds. funduszy europejskich odwiedzą poszczególne gminy naszego regionu oraz udzielą bezpłatnych konsultacji w zakresie możliwości uzyskania wsparcia ze środków Unii Europejskiej, w perspektywie finansowej na lata 2014-2020. W trakcie pełnionych dyżurów będzie można dowiedzieć się, czy planowane przedsięwzięcie może potencjalnie kwalifikować się do dofinansowania, skąd pozyskać wsparcie, a także jakie szkolenia, kursy, warsztaty realizowane w ramach programów operacyjnych w najbliższym czasie będą prowadziły rekrutację uczestników.

Zgłoszenia chęci współorganizacji Mobilnych Punktów Informacyjnych w Państwa Instytucjach, prosimy kierować na adresy poszczególnych Punktów Informacyjnych Funduszy Europejskich:

Warszawa – punkt_kontaktowy@mazowia.eu
Siedlce – punkt_siedlce@mazowia.eu
Ostrołęka – punkt_ostroleka@mazowia.eu
Ciechanów – punkt_ciechanow@mazowia.eu
Płock – punkt_plock@mazowia.eu
Radom – punkt_radom@mazowia.eu

„dla rozwoju Mazowsza"
Biuletyn współfinansowany przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego 2007–2013 oraz ze środków budżetu województwa mazowieckiego

„człowiek – najlepsza inwestycja"
Biuletyn współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

EGZEMPLARZ BEZPŁATNY